

# Romã

## Pauru remikusiwarerã Romã wãnã kã pè maekwerã

### Imovyvya

Aã kareta Janejare'e Āg omotekokuwa Pauru tokusiwa Romã wãnã kã pè maekwerã. Jesu tè opyteporo Pauru imono jane kã motekokuwaarã rômõ. A'e aã wemikusiwarerã omonooka Jesu koty rewarã kã pè, Romã wãnã kã pè. Juteu rōwã mæe kã ywesõ a'e kã. Ajamã'ê ipë Juteu kã teipe teve kupa. “Eretãrã kã” e'i Pauru okusiwa ijupe mæe kã pè, ojevo jë Janejare'e âkarãgwerã kã rômõ ekoi kupa rewarã mõ. Kee jaa Pauru e'i Romã wãnã kã pè ikusiwa: Jane kã pirujë nivoi ekoi teãmã. Áwitõ Juteu mæe kã, áwĩvo ve Juteu rōwã mæe kã a'evõ ekoi. “Aje ywete Janejare'e 'ivo mã'ê tè áwĩ' e'i janeupe ky'y, Jesu Kiristu rë jajirovija janerako'i rômõ remë” (Rom. 3.22). Áwitõ Juteu kã áwĩvo ve Juteu rōwã mæe kã a'evõ wereko. “Aje, jamãñõ 'atã tè janeaiwererã repykarã mõ mijã. Ajamã'ê Janejare'e janerereko katu okatua rupi, áwisõ awyje jë ipyri tijaiko karuaru ky'y” (Rom. 6.23). Ámõ, “Ajawyí Janejare'e tè janeaiwererã wekyipa janewyí ky'y, Kiristu omãñõ janerekovijarã rômõ yvya jipokana rë remë. Nomo'y'ái janeaiwererã janere ky'y” (Rom. 5.9). Ámõ, “Janejare'e o'Āg omuu janepy'a pupe, ijãkarã kã rômõ tijaiko ky'y. T'Āg janemo'e 'Papa' tija'e ijupe ky'y. Nijajimosioka'ái 'Papa' javo ijupe. Nijapou'ái javo ijupe ky'y” (8.15). Wãisõ e'i ikusiwa maekwerã.

### Janejare'e ayvu e'eay rewarã

**1** <sup>1</sup>Ije, Pauru. Kiristu Jesu remĩgwai tè ije. Áwĩ kareta akusiwa imono pejë, tapemogeta ikuwa. Janejare'e tè epyteporo emowaite emono wayvu e'eay tamojenu erokwa, janerereko katu rewarã. <sup>2</sup>Karamoe remeve Jesu nonurive ike yvy pè remë, Janejare'e omojikuwaokapa amãtejë wayvu e'eay rã Wa'yry rewarã rã rë Juteu kã pè. Wayvu mojenuarã kã pè omojikuwaoka amãtejë, tokusiwa imojikuwa kupa. [A'e emikusiwarerã pè Janejare'e kareta eu.] <sup>3</sup>Wayvu Wa'yry rewarã rã omojikuwaoka ijupe kã. A'e itõkõ ojimojane osaky rômõ. Jõvijã wasu

Tavi jeapyrerà rômõ itõkõ isaky. <sup>4</sup>Ajamã'ë Janejare'e tẽ omojikuwaoka Wa'yry rômõ ereko. Ta'yry omãñõ maire opoera mijẽ. Tuu Janejare'e tẽ omomoeraoka imopõ'ãoka, o'Ãg kasia rupi. A'evoa rupi ywesõ jakuwa Janejare'e Ra'yry tẽ Janerõvijã Jesu Kiristu mãẽ.

<sup>5</sup>A'e remĩgwai rômõ tẽ aiko ky'y. Okatuaya rupi epyteporo emono wayvu mojenuarà rômõ taiko. “Pejo ekotyre’, e'ipa Janejare'e janeupewarà mõ ipi”, a'e imojenu. Itetejẽ vvy vvy wãna kõ pẽ aepe amojenu erokwa ipi, ãwisõ “aje” te'i enu kupa. Ijayvu rupi ekoĩ ãmẽ kupa ky'y. <sup>6</sup>Pejẽ ve Janejare'e pemuu okotyre. “Era'yry Jesu Kiristu koty rewarà rômõ tapeiko ky'y”, e'ipa pejẽ, Romã taa wãna kõ rômõ. <sup>7</sup>Ajare a'e ikusiwa pejẽ ajupa, ejimorypa kõ. Janejare'e remiauvay kõ rômõ pejẽ peiko, pejãvijõ jẽ. Pepyteporopa oupewarà kõ rômõ, weruparà mõ tapeiko ky'y.

Janeruwasu ikõ tapenereko katuay okatuaya rupi penereko nẽ. Tapepy'a mopiryvypy katu ikõ penereko nẽ. Janerõvijã Jesu Kiristu ikõ a'levo tapenereko teve penereko nẽ.

**“Amã'ë kuwasi ee kõ’, a'e tite peupewarà mõ”, e'i mã'ë**

<sup>8</sup>Jesu Kiristu koty rewarà kõ rômõ peiko mã'ë ojenupa ãmõ vvy vvy wãna kõ pẽ okwa. Ajawyi Janejare'e amoe'e ywete penewarà mõ aiko ipi, Jesu Kiristu mãñõa rupi a'levo penereko rewarà mõ. <sup>9</sup>Janejare'e remĩgwai rômõ tẽ ije aiko ky'y. Apota ywete emĩgwai rômõ aiko ipi. Ijayvu e'eay Ta'yry Jesu rewarà amojenu jenu erokwa ipi. A'e tẽ okuwa aja'arĩ pene aiko mã'ë ipi. Nerearai 'eteay pewyi aiko ipi. <sup>10</sup>Aporegeta ijupe peupewarà mõ aiko ipi. ãmõ, aporanu teve ijupe aiko ipi. Kee a'e: “Mano remẽ kuwa põ aa Romã taa wãna kõ resa, Papa?” a'e ijupe ipi. “Mape remẽ nepota aa remẽ, emonooka ãmẽ rejupa”, a'e Janejare'e pẽ ipi.

<sup>11</sup>Apota ajimory pene. Apota pemotekokuwa jẽ penereko Janejare'e remime'ẽ rewarà rẽ. I'Ãg pemokasità “aje ywete” tapejẽ ijupe penereko katua rẽ peiko ãmẽ ky'y. <sup>12</sup>Pepytery pẽ sõ aiko remẽ, ojevo jẽ kuwa jajimokasi Kiristu rupi tekoua rẽ, jajimoaty Janerõvijã rẽ japoregeta remẽ.

<sup>13</sup>Kee a'e pejẽ, eretãrgwerà kõ. “ãmõ 'ary pẽ aatã esa kõ”, a'e tite itõkõ peupewarà mõ mijã. Aepe a'e tite ajupa ipi. Ajamã'ë manyvo remẽ naa'ãive. Ajaate age'e nakuwaive eoa rã. Apota pemotekokuwa jẽ Janerõvijã ayvu rẽ penereko. Awitõ ãmõ Juteu rõwã mãe kõ “aje” e'i ijayvu wenu kupa remẽ ipi, tãwĩvo ve peiko. “Pe'ĩrõwã kuwa ‘aje’ e'i enu mãe kõ mijã”, a'e peupewarà mõ ipi.<sup>a</sup> <sup>14</sup>Ijayvu mojenuarà rômõ aiko teãmã aiko ije. Itetejẽ jane kõ pẽ amome'u ijayvukwerà kõ erokwa ipi. Ajawyi ojimo'e iko mãe kõ<sup>b</sup> rẽ eãpẽ aiko. ãmõ, ãmõ mirã kõ rẽ eãpẽ teve aiko ipi, nojimo'e ywe'ei mãe kõ rẽ. Kee e'ipa Jesu ije: “Ekwa ikõ

<sup>a</sup> 1.13 J.K.R. 19.21    <sup>b</sup> 1.14 Keresia ayvu rupi oporegeta mãe kõ.

imotekokuwa kō nē”, e'ipa ije. Ajawyi a'evo aiko ãmē ky'y. <sup>15</sup>Aja rewarà mō ajimokatupa amãtejē taē aa penena kyty, Romã taa kyty. Mokoje ve Janejare'e ayvu e'ey rē toporomotekokuwa aiko, Wa'yry rewarà rē.

### Janejare'e ayvu e'ey kasia rewarà

<sup>16-17</sup>Ikatuay Janejare'e ayvu e'ey.<sup>c</sup> Aepo jaa rupi jakuwa Janejare'e okasia rupi ivo mǎē rōmō janerereko, “aje” ja'e ijupe remē. Juteu kō pē ypy aepo jaa omojikuwaoka karamoe remē. Ajaire ãmō kō pē teve omojikuwaoka. Ikasiay aepo jaa ãmē. Ajawyi najinōsĩ'ãi ije, aepo momewa rōmō aiko ipi. “Aje” ja'e karuaru ijupe ipi. Kee e'ipa amãtejē itōkō ikusiwa Janejare'e janeupe maekwerà rupi katu tijaiko ipi: “Janejare'e, 'Ivo mǎē tē ãwĩ', e'i ijupe mǎē kō 'aje' e'i teãmã ijupe iko kupa ipi”, e'i maekwerà rupi katu jaiko.

### Jane kō aiwererà rewarà

<sup>18-20</sup>Janejare'e ojikuwaokapa ipe mirà kō pē ipi. Weewarà pirujē omojikuwaoka joupe iko ipi. Okasia nopa'ãi mǎē omojikuwaokapa teve. Okatuaya omojikuwaokapa teve. Weminōgwerà kō rupi tē omojikuwaoka joupe ipi. A'evo janerãmōi ypykwerà kō pē omojikuwaoka, ajaate age'e remē. Omojikuwaoka jē janeupe iko. Ajawyi ãmē kee nija'e'ãi kuwa: “Nakuwai Janejare'e reko”, nija'e'ãi kuwa ipi. Manyvo ne'l'ãi ojipija aepo'i maekwerà. Ajamã'ē mirà kō aje ywete mǎē noenu tari kupa ipi. Nivoi mǎē ywesō opota kupa ipi. Aje ywete mǎē rē noja'ari kupa ipi. Kee ekoi tite kupa. Janejare'e nomojōvijã'ãi wee kupa ipi. Nomomojyi ywe'e tite imoe'e e'ã kupa ipi. ãmō, nivoi ywe'e tite poroereko kupa ipi. Ajawyi omãnō 'atà tē waiwererà kō repykarà mō kupa. Janejare'e kee e'ipa ijupewarà kō mō: “Nivoi mǎē kō tojimomorijau waiwererà kō rewarà mō”, e'ipa. A'evoa omojikuwaokapa wena yva pe wyi imuu jane.

<sup>21</sup>Emã'ē. Janejare'e rewarà okuwa ipe kupa mijã. A'evo ipe remē, nomomojy'ãi ajamã'ē oōvijã rōmō iko kupa ipi. Kee ne'i ijupe kupa: “Orerōvijã ywete ene”, ne'i. “Nekatuay wete”, ne'l'ãi ijupe imoe'e kupa ipi. Ojipy'amogeta teitete tē iko kupa ipi. Manyvoa rã rōmō rōwã a'evo ekoi kupa ipi. Notekokuwai 'eteay iko kupa ipi.<sup>d</sup> <sup>22</sup>Ajamã'ē, “Orotekokuwavay”, e'i tite oupe kupa ipi, ãwisō notekokuwai 'ete iko kupa remē. Eawyrypa mǎ'ē vo 'ejē ipe ekoi kupa remē. <sup>23</sup>Kee ekoi teve kupa ipi. Janejare'e nomoe'ei iko kupa ipi, ãwisō a'e rōmō'ite oiko karuaru iko mǎ'ē tē ipe mijã. ãwisō a'e rōmō'ite ikatuay ekoi mǎ'ē teve. Ojarà rã'ãga kō pē wekovijanō kupa, ke'iatu mǎ'ē kō pē. Aã rē itōkō wã'ã

<sup>c</sup> **1.16-17** Kee jaa ijayvu e'ey: “Janeaiwererà Janejare'e omo'y Wa'yry rē. A'e repykarà mō omãnō. Ta'yry katua ãmē omo'y janere. Ajawyi sōsi “ivo mǎ'ē tē ãwĩ” e'i janere Wa'yry rewarà mō”, jaa. Mak. 8.38; Apk. 2.4 <sup>d</sup> **1.21** Eps. 4.17-18

wemimoe'e kō rōmō inō kupa ipi: Mira vo mǎ'ē. Āmō, wyra kō vo mǎ'ē. Āmō, ipy atyray vo mǎ'ē. Āmō, osyryry oo mǎe kō vo mǎ'ē. Wāi wāisō ojarà rǎ'āga rōmō oinō kupa ipi.<sup>e</sup>

<sup>24</sup>Ajaate kee e'i Janejare'e ky'y: “‘Aha! Moko'e remē sōsi aity kōtā ky'y. Tosī e'ā ajawyī iko kupa ky'y”, e'i ee kō omājā āmē. “Wemimota ai rupi awi toiko iko kupa ky'y”, e'i. “Opirà kō pupe tē tojimomorijauvay waiwereray rē iko āmē kupa ky'y. Jimomy'a aia rē. Waiwererà rē teve. Wāisō tojimomorijau iko kupa”, e'i ijupewarà kō mō ky'y. <sup>25</sup>A'evo ekoi āmē kupa ky'y. Janejare'e ayvu aje ywete mǎ'ē nopotai 'ete kupa. Ajawyī opoipa ywe'e tite iwiyi kupa ipi. Owaria kō kōrijō opota ywe'e tite ekovijarerà rōmō kupa. Āmō, Janereinōgarerà nomoe'ei ywe'e tite kupa ky'y. Weminōgwerà kō ywe'e tite omoe'e kupa ky'y. A'e kō omoēoka ywe'e tite o'arà kyty kupa ipi. Janejare'e kuwasi jamoe'e karuaru kuwa mijā. Ō'ō, awyje katu āwīvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

<sup>26-27</sup>Ajaire mirà kō weko kō omoteete jē ereko. Ma'e, wāivīgwerà kō nopotari kwaima'e ky'y. Ojiupiu tē ojimojaiwe iko kupa. Ojapakyry ojee kupa. Āmō, ivo teve kwaima'ekwerà kō. Ojiupiu teve ojimojaiwe ojipota iko kupa. Opoi owāivī'y wyi, ojee tē imopy iko kupa, ipusi ai tē iko kupa wyi. Ajawyī āmē kee e'i Janejare'e: “‘Aha! Wemimota aiwerà rupi tē awi toiko iko kupa ky'y nē”, e'i Janejare'e ee kō omājā ky'y. Aja jare ojimomorijau 'atà tē iko kupa ky'y. Waiwererà kō repykarà mō opirà kō omoaità ity kupa ky'y.

<sup>28</sup>A'evo Janejare'e rewarà okuwa ipe kupa remē, werōarō jē tite kupa. Ajawyī Janejare'e kee e'ipa ijupe kō ky'y: “Hoō, tekokuwa e'āa rupi awi tapeiko teitete peiko ky'y”, e'ipa. <sup>29</sup>Aja rewarà mō aā reitō kō ipy'a kō opāsārōma: Nivoi maekwerà kō. Āmō, jipy'amogeta aiwerà kō. A'evo moma'e moatya rē ywesō oja'a mǎe kō. Āmō, aipa règà oja'a iko mǎ'ē. Āmō, āmō kō moma'e rē ojítupi ay iko mǎ'ē. Āmō, porojukaa rē oja'a iko teve mǎ'ē. Āmō, poroaka py'a iko mǎ'ē. Āmō, jimoripea règà poromoripe iko mǎ'ē. Tekou teitetea règà oja'a iko mǎ'ē. <sup>30</sup>Āmō, poromovyvyrai tē mǎ'ē. Nivoi omoy' teywete ovoarà mō rē mǎ'ē. Āmō, Janejare'e rē ojikō'ō iko mǎ'ē. Āmō, poroerōarō iko mǎ'ē. Āmō, poromoerākwēnai iko mǎ'ē. Āmō, noenui oōvijāgwerà ayvu imomojyoka e'ā mǎ'ē. <sup>31</sup>Āmō, nojinōsī 'ete iko otekokuwa e'āma mō iko mǎ'ē. Āmō, temirovija rōmō rōwā ekoi mǎ'ē. Ojimoja'y 'ejē iko mǎ'ē. Āmō, wetārāgwerà kō noauī 'ete teve mǎ'ē. Āmō, noporoporijauesai teve iko mǎ'ē. A'evo 'evo ywe'e tite āmē ipy'a kō pupe oike ky'y.

<sup>32</sup>A'evo ekoi mǎe kō pewarà mō Janejare'e kee e'ipa karamoeve: “Omānō 'atà tē weko aiwererà kō repykarà mō kupa”, e'ipa. I'ete aepo e'i maekwerà. Ajamā'ē a'evo ekoi mǎe kō noenu tari ijayvukwerà oupewarà

<sup>e</sup> 1.23 T.M. 4.16-18

mõ. Okuwapa ipe kupa mijã. Omomorijaua rã okuwapa ipe kupa mijã. Ajamãẽ ojimoane'e jẽ tesõ iko kupa ipi. Opota tè waiwererã rupi oo kupa ipi. “Tete agyvo jaiko remẽ”, e'i kōrijõ ojiupe kupa ipi. Oryvay kōrijõ ãmẽ kupa ipi.

**“Tete Janejare'e nivoi mõe kō omomorijau  
ijaiwererã kō rewarã mõ”, e'i mõe**

**2** <sup>1</sup>“Haa mokoi”, pejẽ aepe kō renu. Ajamãẽ kee a'e pejẽ, pejãvijõ jẽ. “Haa, nivoi rōwã pãkãwĩ ekoi!” ere ãmõ kō reko pè remẽ, neupe ve aepe eretã ãmẽ! Ivo kō jẽ teve neiko ipi. Ajawyi manyvo nere'ãi 'ete nejipija rōmõ neiko.<sup>f</sup> <sup>2</sup>Kee jaa sikuwa. Janejare'e tè ivo kuwaparã rōmõ ekoi. Ajawyi “nivoi mõe tè ãwĩ” e'i ava mõ pè remẽ, aje ywete e'i ãmẽ. [A'e jõ tè aepe e'i kuwa mõe.] <sup>3</sup>Nivoi teãmã mõe tè mirã kō. Ene pa'e! Manyvo ere kuwa põ nejipija rōmõ Janejare'e rovake neiko? Manyvo nere'ãi nejipija rōmõ neiko. ãwĩ pè itõ “nivoi mõe” ere te'ite sõ mirã kō pè neiko ipi, a'e ipe pejẽ ipi. <sup>4</sup>Emõe Janejare'e reko rẽ. Okatuaya rupi tè tesõ nerereko katu nerereko ipi. ãmõ, neporijauesa puku wyi nanemorijau amãtejẽ neaiwererã rẽ ipi. ãwisõ ikatuay nerereko remẽ, nejirovatã sipõ iwyi neiko rōmõ ãmẽ? Kee jësi ere kuwa: “Emõe. Ikatuay erereko ãwĩ. Apoitã eaiwererã wyi ky'y”, ere jësi.

<sup>5</sup>Ajamãẽ nivoi neikoa nereity tari tite neiko, ãwisõ Janejare'e ayvu nereenu tari remẽ. ãmẽ, moko'e remẽ nejimomorijauokatã Janejare'e pè ãmẽ. Kãramõ poromoe'yia 'arã mẽ, neaiwererã rupi katu tè nemomorijautã ãmẽ ky'y. <sup>6</sup>Manyvo nyvo jaiko mõe rupi ve, a'evotã janerereko. Janejãvijõ vijõ jẽ a'evotã janerereko ãmẽ.<sup>g</sup> <sup>7</sup>Kee ekoi mõe Janejare'e omoigooka karuarutã opyri ãmẽ. Ovoarã kō ikatuay wereko tè jẽ iko mõe kō. ãmõ, tekou teitetea wyi omago ipi mõe kō. ãmõ, kee e'i mõe kō: “Janejare'e tè emoe'earã rã rōmõ ekoitã”, e'i mõe kō. “Kãramõ kuwa aẽ mõ aa Papa pyri aiko karuaru”, e'i tè jẽ oupe iko mõe kō. Apijarã kō pè Janejare'e kee e'itã: “Ekoty rewarã tè ãwĩ”, e'itã. “Mãerã amoigooka karuarutã epyri”, e'itã ãmẽ a'evo ekoi mõe kō pè. <sup>8</sup>Na'evoi ãmẽ weegã oja'a iko mõe wereko. A'e aje ywete mõe wyi ojirova mõe kō. Nivoi tekoua rupi ekoi mõe kō. Apijarã pè Janejare'e kee e'i: “Nivoi mõe tè ãwĩ”, e'i. “Ivo katu kuwasi ãwĩ ekoi mijã”, e'i ee kō omãjã wãgyo rōmõ. Ajawyi omomorijau kõtã ereko ky'y. <sup>9</sup>A'evo Janejare'e pirujẽ nivoi tekoua rẽ ywesõ oja'a mõe kō omomorijaupa kõtã, ijaiwererã kō repykarã mõ. Omomorijau karuarutã ereko apijarã kō, mãerã tè. Juteu kō ypy a'evotã wereko kō. ãmõ, Juteu rōwã mõe kō teve a'evo tary ve wereko. <sup>10</sup>Ivo tekoua rẽ ywesõ oja'a mõe kō ãmẽ wereko katuaytã opyri ereko. Omoe'e kõtã ãmẽ ky'y. Opy'amopiryvypy katu kõtã ereko kō ãmẽ. Juteu kō oja'a

<sup>f</sup> 2.1 Mat. 7.1; Ruk. 6.37    <sup>g</sup> 2.6 Jĩg. 62.12

ee mǎe kō a'evotà wereko. ãmō, ãmō kō oja'a ee mǎe kō ve a'evo tary ve wereko. <sup>11</sup>Ojevojĕa rupi tē Janejare'e omǎĕ pirujĕ janere janemosãĕga ipi. <sup>h</sup>

<sup>12</sup>Juteu rōwã mǎe kō, Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà nokuwai epe. Ajamãĕ kee ne'i Janejare'e ijupe kō: “Ikuwa rē rōwã ojavu remē nimanyvoi”, ne'i ijupe kō. Wemavo kō jĕtã, ijãvijō kō jĕ. Juteu kō ãmē okuwa ipe ijayvu ivo tekoua rewarà. Ajamãĕ upi noikoi sire'e kupa. Ajawyi a'e kō ve Janejare'e wemavotà ãmē. <sup>13</sup>Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà okusiwaoka maekwerà okuwa katu ipe Juteu kō. Ajamãĕ noikoi ijayvu rupi erovija rōmō kupa ajamãĕ. Apijarã pē Janejare'e “ivo mǎĕ tē ãwĩ” ne'l'ãi ãmē. Ijayvu rupi ekoi mǎĕ kō pē tē “ivo mǎĕ tē ãwĩ” e'i kuwa. <sup>14</sup>ãmō remē Juteu rōwã mǎe kō pē nojenuive Janejare'e ayvu, ivo tekoua rewarà. Ajamãĕ mape remē opy'a mǎrãkuwaa rupi katu tē ekoi jĕ kupa. Ajawyi wemikuwa rupi tē ivo maevo sō tite ekoi kupa. <sup>15</sup>A'evo okuwa ivo katu mǎĕ kupa. ãmō, nivoi mǎĕ okuwa teve kupa. Ajawyi wemikuwa rupi ojireko katu iko kupa remē, ipy'a katu iko kupa ipi. Na'evoi upi katu noikoi tite kupa remē. Ipy'a piraitã tē ãmē iko kupa. Aytã tesō ipy'a pē kō ãmē. [“Haa! Nivoi si aiko”, e'itã oupe ãmē kupa.] <sup>16</sup>A'evoa kō ojikuwa katutã kãramō Janejare'e poromoe'yi remē. Jopy'a pewartã kō ve tesō okuwa. Nijajimome'ui epe ijupe remē tesō okuwa. Ivo jaiko mǎĕ okuwavĩ. ãmō, janeaiwererã kō ve okuwavĩ. Janekuwa teãmã. Ava jĕ rōwã ojĩnōsõtã iwiyi. Ajaa rupi ivo katu janemoe'yitã. Jesu Kiristu pē tē janemoe'yiokatã, janemoe'ya 'arã mē. A'e a'evoa kō rē poromotekokuwa ajupa ekareta rupi, tapekuwa. Janejare'e ayvu rupi katu tē poromotekokuwa aiko.

### Ayvu Juteu kō pewartã

<sup>17</sup>Juteu kō pē kee a'etã ky'y, pejãvijō jĕ. Nejimoe'e ywe'e tite neiko ne. Kee ere tite neupe: “Juteu e'e rōmō tē ije”, ere tite. “Akuwa teãmã Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà. [Kōitokō tãmō Moisesi pē omojikuwaoka tokusiwa imojikuwa.] Ajawyi Janejare'e koty rewarà rōmō aiko teãmã”, ere tite nepy'a pē neiko ipi. <sup>18</sup>Ajare kee a'etã ene. Aje ipe Janejare'e remimota nekuwa. Ivo katuay mǎĕ pē “aje ywete” ere teve ipe. Nejimo'epa ee rewarà mō tē aepo ere ipe ipi mijã. <sup>19-20</sup>Ajawyi kee ere jĕ: “Poromoe'earã rōmō aiko. Ivo tekoua rē poromoe' aiko ipi. ãwitō naeapyoĩ mǎe kō japopy eraa, ãmō pãtōnusu wry pē ekoi mǎĕ jayape katu ipi, ãwĩvo tē aiko ãmō kō pē ipi”, ere tite neiko ipi. ãmō, “Aje ywete mǎĕ rē ajimo'e ikuwa katu ipi rewarà mō ja'yrerã kō amo'e aiko ipi. ãmō, notekokuwai mǎe kō amo'e aiko ipi”, ere tite neiko ipi. Aepo ere tite nejimoe'e rōmō neiko ipi. <sup>21-22</sup>Kōi neremikuwawerã rupi sō nereikoi ipi!

<sup>h</sup> 2.11 T.M. 10.17

Õ'õ si? Ayvu kuwaa règà jaja'a remê, “ikatu” naoty we'ei janeupe. Mano pō ãmō kō nijamotekokuwa'ãi kuwa jane ywete janeayvukwerà rupi nijaikoi sō remê? Kee jaa pè aepo eu. ãmō 'ary pè moma'e rè nemona tite. Aja paire, mano pō, “Nemona ne!” eretà ãmō kō pè neiko? I'ete pō? ãnī! Nī'eī. ãmō, nemy'arà mō remeve, “Mano pō koivo revewarà rè neiko?” ere jē ãmō kō pè neiko? [Õ'õ si? “Poromo'e aiweray si pene?” e'itã ãmē neupe kupa.] ãmō, jojarà jimoãtãgwerà rè neremã'ē tari epe ipi. I'ete. Ajamã'ē mape remê ava mō wemime'ēa rã weraa inō ojarà rã'ãga pè jī'i. Ajaire, apykyre kyty, emime'ēgwerà rè nemona vija eraa. Ivo pō ãmē neiko? ãnī! Nivoi! <sup>23</sup>ãwī pè itō kee a'e neupe. Janejare'e wayvukwerà jikusiwarerà nekuwa katu ipe. Ajawyi nejimoe'e ywe'e tite neiko ipi. Ajamã'ē upi nereikoi neiko. Ajawyi Janejare'e moko'e remê neremoe'ei ereko. [Ajawyi nerewarà mō Juteu rōwã mæ kō omojaiwe Janejare'e.] <sup>24</sup>Aje ywete Janejare'e ayvu mojenuarà Isajasi kee e'i ikusiwa maekwerà rupi katu neiko: “Aepo Juteu kō! Nivoi peiko! Penewarà mō Juteu rōwã mæ kō omovyvyrai ywe'e tite Janejare'e iko kupa ipi!” e'i maekwerà rupi katu neiko.<sup>i</sup>

### “Jemosĩpire'oa pè ‘ikatu’ eu pō?” e'i mã'ē

<sup>25</sup>Juteu kō pè kee eutã. Pejimosĩpire'o ipe Janejare'e upewarà kō rōmō pejimosã'ãga ipi. Ajamã'ē ijayvu rupi napeikoi ipi. Ajawyi nojimosĩpire'oi mã'ē vo 'ejē pejē peiko ipi. Manyvo jaa rōmō rōwã a'evotã peiko. Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà rupi peiko remê tē katu kuwa jimosĩpire'oa “aje ywete” eu kuwa peupewarà mō ãmē. <sup>26</sup>Ajamã'ē kee ipe Juteu rōwã mæ kō mō ekoi. Nojimosĩpire'oi epe iko kupa. Ajamã'ē Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà rupi ekoi jē kupa. Ajawyi ojimosĩpire'o mã'ē vo 'ejē ekoi Janejare'e pè kupa. A'evo tē ekoi kupa. <sup>27</sup>Mokoi Juteu kō! Nivoi mã'ē omoy' kuwa ãmō kō pene mijã. Nojimosĩpire'oi epe kupa ipi. Ajamã'ē ivo tekoua rewarà rupi ekoi kupa ipi. A'e kō tē nivoi mã'ē omoy' kuwa pene mijã. Ma'e rewarà mō. ãwisō pejimosã'ãgapa ipe Janejare'e koty rewarà kō rōmō peiko. ãmō, i'aryvo peupewarà mō teve ipe Janejare'e wayvu ivo tekoua rewarà omojikuwa tãmō Moisesi pè tokusiwa imojikuwa karamoe remeve. Ajamã'ē a'evo ipe peiko remê, ijayvu rupi napeikoi ipi. Ajawyi ãmō kō pè pejimokupeioka peiko ipi.

<sup>28-29</sup>Oiko ãmō wemosĩ opire'ooka kōrijō tē mæ kō. Janejare'e nomomojyi rupi iko kupa ajamã'ē. Juteu e'e rōwã apijarã. Juteu rã'ãga tē. Ajare kee a'e ijupe. Ava upe pō, “Juteu e'e rōmō ãwī”, e'i Janejare'e ipi? Ojimosĩpire'ooka mã'ē pè pō? ãnī! A'e pè rōwã. Aje ywete Janejare'e remimota rupi ekoi mã'ē pè tē aepo e'i. Opy'a pupe tē tesō omoe'e

<sup>i</sup> 2.24 Isa. 52.5

imojövijã wee ipi mã'ẽ pè tè aepe e'i. Janejare'e 'Ãg tè poropy'amotee ipi. Moisesi remikusiwarerã rupi jaiko mã'ẽ ãmẽ nijanepy'amotee'ãi kuwa. Janejare'e 'Ãg tè katu poropy'amotee kuwa poroereko. Ojipy'amotee mã'ẽ pè tè "Juteu e'eay ãwĩ" e'ità Janejare'e imoe'e ãmẽ, ãwisõ mirã remimoe'ekwerã rãwã ipe remẽ.<sup>j</sup>

**3** <sup>1</sup>Ajare manyvo eu? Juteu rãmõ isaky mã'ẽ pè ywesõ põ ikatu? Ojimosõipire'o ojimosã'ãga mã'ẽ pè ywesõ põ ikatu? <sup>2</sup>Õõ. Ikatu Juteu rãmõ isaky remẽ. Ma'e rewarã mõ. Juteu kõ pè ypy Janejare'e omojikuwaoka wayvu ivo tekoua rewarã mõ. A'e rewarã mõ ywesõ ikatu ijupe kõ. <sup>3</sup>Kee a'e. Mape reme ãmõgwerã wenu ipe remẽ, noerovijari kupa. Okuwapa ipe kupa. Ajamã'ẽ opoi tè weminuwerã wyi kupa. Ajare manyvo e'ità põ Janejare'e ãmẽ? Opoi tary ve põ wayvukwerã wyi imotee ãmẽ? <sup>4</sup>Ãnĩ! Nopoi'ãi. Aje ywete e'i teãmã mã'ẽ tè Janejare'e ekoi. Mirã kõ ãmẽ iwari py'a iko ipi. Janeayvu jamotee ipe remẽ, Janejare'e nomotee'ãi wayvukwerã ãmẽ ipi. Aekwe ekwery ve jẽ ekoità. Ajare kee e'i ewarã Janejare'e kareta rè:

"Neayvukasi ipi mã'ẽ tè ene.

Ene ywesõ nejikuwatã aje ywete ere mã'ẽ rãmõ neporegeta remẽ ipi.

Ajawyi ãmõ kõ rovake nemojaiwe ipe kupa remẽ,  
ene ywesõ nejikuwatã ivo katu mã'ẽ rãmõ", e'i Janejare'e pè  
maekwerã.<sup>k</sup>

<sup>5</sup>Jane ãmẽ temirovija rãmõ rãwã jaiko mã'ẽ ojikuwa ãmõ kõ pè ipi. ãmẽ kee e'i janere omãjã kupa: "Haa, a'evõ tè ipi kupa remẽ, Janejare'e jësi ivo katuay wete ekoi mã'ẽ tè!" e'i kupa. A'evõ nivõi jaiko remẽ ywesõ Janejare'e ojikuwa ivo katuay wete mã'ẽ rãmõ. Ajawyi kee eu kuwa põ: "Ni'ei rãwã põkõ Janejare'e janemomorijau remẽ?" eu kuwa põ? <sup>6</sup>Niĩ. Naoty'ãi! Janejare'e janemoane'e sõ janeaiwea rupi tijaiko remẽ tè katu kuwa "nivõi" eu kuwa ijupe ipi mijã. Ajamã'ẽ nijanemoane'ei. Jane tè jajimoane'e jẽ a'evõ rãmõ jaiko. Nivõi sõ Janejare'e ekoi remẽ, manyvo ne'l'ãi kuwa poromosã'ãga poromoe'yi, ivo mãe kõ nivõi mãe kõ wyi mijã ãmẽ! Nijayvukasi'ãi kuwa a'evõa rè mijã.

<sup>7-8</sup>Ajamã'ẽ mape remẽ ãmõ kõ eayvunõ ipi. Kee e'i tite eupewarã mõ kupa: " 'Nivõi jaiko remẽ, ikatuay mã'ẽ ojinõtã janeupe ãmẽ ipi,' e'i Pauru", e'i rã'ãga kupa. Aepe 'aryvo kee e'i tite opy'a pupe iko kupa: "Emã'ẽ. Ajimowari remẽ ywesõ Janejare'e ojikuwatã aje ywete e'i mã'ẽ rãmõ. Ajawyi ãmõ kõ omoe'etã Janejare'e eaiwererã rewarã mõ", e'i tite kupa. "Ãmẽ, mano rewarã mõ põ eaiwererã rè emomorijauoka jëtã, ãwisõ



a'e rupi ikatuaya ojikuwatà remê? Nemomori jau'ãi kuwasi ãmê mijã", e'i tite kupa. Ajamã'ê aepe pupegã ojimoane'e tarepe iko kupa ipi. Jevo'e katu si ijaiwea rè omomori jauokatã apijarã ãmê ky'y.

**“Nivoi jaiko ipi mõe kõe teãmã jane”, e'i mõe**

<sup>9</sup>Pirujê Juteu kõe rômõ, nivoi mõe kõe teãmã ekoi kupa ipi. ãmõ, Juteu rõwã mõe kõe ve nivoi mõe kõe teãmã teve ekoi kupa ipi. Ajawyi nivoi tekoua kasia pupewarã tepa jê jane jaiko. Pirujê! Kõitokõ poromo'epa: “Jane ywesõ janekatu ãmõ kõe wyi”, nija'e'ãi ojiupe jaiko ipi. Ojevo jê jajimojaiwepa jaiko ipi. <sup>10</sup>Aepe rè kee e'i Janejare'e kareta jikusiwarerã:

“Mirã kõe põõ mõe, nuvei 'ete ivo teãmã mõe mõe.

Nipe'ĩ'ãi Janejare'e rovake.

<sup>11</sup>Mã jê rõwã ipy'a mārakuwa katu mõe Janejare'e koty rewarã.

Nuvei 'ete ojiporijauesaoka ijupe mõe mõe.

<sup>12</sup>Ivoa wyi pirujê ojirovapa 'ejê kupa.

Ikãni kãni oopa kupa.

Pirujê opasasakai ywete iko kupa.

Mã jê rõwã ikatuay teãmã ekoi mõe.

Nipe'ĩ'ãi ivo katu ekoi mõe mõe.<sup>l</sup>

<sup>13</sup>Iwari wari pirujê kupa ipi.

Opogeta teitete tẽ poromoripea mõe iko kupa ipi.

Ayay mõe vo 'ejê ijayvu kõe ipi.

Poromojaiwe tẽ ipi. Porojuka kuwa.<sup>m</sup>

<sup>14</sup>Ijayvu ai tesõ iko kupa ipi.

ãmõ kõe pẽ ojimõarõ teve iko kupa ipi.

‘Timarama!’ e'i e'i koivo kõe pẽ iko kupa ipi.<sup>n</sup>

<sup>15</sup>Ojikõtevẽ jê tesõ porojukaa rè iko kupa ipi.

<sup>16</sup>Maipe okwa mõe rupi mārãnai oinõ erokwa kupa ipi.

Poromomori jauokaa rè ywesõ oja'a iko kupa ipi.

<sup>17</sup>Nokuwai joe jimory katua kupa ipi.

Ojipy'amopirai tẽ iko kupa ipi.<sup>o</sup>

<sup>18</sup>‘Manyvoa rã rômõ rõwã jamomojy kuwa Janejare'e’, e'i tite kupa ipi’<sup>p</sup>

e'i ojikusywa Janejare'e kareta rè maekwerã.

<sup>19-20</sup>Kee jaa itõkõ sikuwa. Janejare'e wayvu ivo tekoua rewarã rupiwarã kõe pẽ omojikuwaoka, upi katu toiko kupa. ãmõ, jane kõe pirujê pẽ omojikuwaoka, janeupe teve. Ajamã'ê ijayvu rè tẽ jajimosããga remẽ,

<sup>l</sup> 3.12 Jĩg. 14.1-3; Jĩg. 53.1-3    <sup>m</sup> 3.13 Jĩg. 5.9; 140.3    <sup>n</sup> 3.14 Jĩg. 10.7    <sup>o</sup> 3.17 Isa. 59.7-8  
<sup>p</sup> 3.18 Jĩg. 36.1

janeaiwererà tètè ojikuwa janeupe ãmẽ ipi. Nivoi teãmã jane jaiko ipi. Ajawyi ava jẽ rōwã kuwa Janejare'e ayvu ivo tekoua rupi katu ekoi, ãwisō Janejare'e “ivo mãẽ tètè ãwĩ” te'i ijupewarà mō. Ajawyi manyvo nija'e'ãi kuwa ovoke, ãwisō jakuwa paire nivoi jaiko jẽ remẽ. “Nivoi mãẽ tètè ãwĩ” e'i janeupe remẽ, nijajipija ena'ãi ãmẽ ky'y.<sup>4</sup>

**“Aje ywete Janejare'e poromoigooka jajirovija ee remẽ tètè ipi”, e'i mãẽ**

<sup>21</sup> Sikuwa manyvo nisireko'ãi Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà rupi jaiko ipi. Ajawyi ivo jaikoa rètè nijanerako'i'ãi kuwa jaiko. Karamoeve Janejare'e omojikuwaoka aepo jaa. A'e rewarà tãmō Moisesi okusiwapa amãtejẽ imojikuwaoka janeupe. ãmō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō okusiwapa amãtejẽ imojikuwaoka. <sup>22</sup> Kee jaa tètè eu. Aje ywete Janejare'e “ivo mãẽ tètè ãwĩ” e'i janeupe ky'y, Jesu Kiristu rètè jajirovija janerako'i rōmō remẽ. Iteetejẽ mirã kō pètè aepo e'i. Ojevo jẽ a'evo janerereko, janejãvijō vijō jẽ, Jesu rètè jajirovija remẽ.”

<sup>23</sup> Kee rewarà mō a'evo janerereko. Jajimojaiwepa pirujẽ jaiko ipi. Nivoi 'ete jaiko ipi. Ajawyi kuipe'e tètè Janejare'e katuaya wyi jaiko. <sup>24</sup> Ajamãẽ Janejare'e nopotari janemomoriãu, ãwisō “Nivoi mãe kō tojimomoriãu”, e'ipa ipe remẽ. Janeporiãuesa jẽ janerereko. Ajawyi okatuaya rupi nivoi tekoua pewarà wyi janerekyipa ky'y, Kiristu Jesu mãñõa rupi, a'e rupi janereru okotyre rewarà mō ipi. Tepy e'ãte mãẽ vo 'ejẽ janerereko katua janeupe ãmẽ.

<sup>25-26</sup> Janejare'e nojikõtevẽi poromomoriãua rètè. Jypy remẽ poroãrõ puku esa mijã. Ajaate Wa'yry omuu tomãñõ janeaiwererã repykarã mō ky'y. A'e omãñõ remẽ kee e'ipa: “Oyte nivoi tekoua repykarã mō ky'y. Awyjepa ky'y”, e'ipa janeaiwererã kō pètè ky'y. A'evõa rupi Janejare'e okatuaya omojikuwaoka katuay ky'y. Emã'ẽ. Aje ywete janemomoriãu kuwa janeaiwererã rewarã mō janerereko mijã. Ajamã'ẽ okatuaya rupi ivo mã'ẽ rōmō janerereko ky'y, Jesu rètè janerako'i jaiko ipi remẽ.

<sup>27-28</sup> Kee oro'e mijẽ. Ivo tekoua rupi jaiko rewarã mō rōwã ivo mã'ẽ rōmō janerereko kuwa. Jesu rètè jajirovija janerako'i rōmō rewarã mō tètè katu Janejare'e “ivo mã'ẽ tètè ãwĩ” e'i kuwa janeupe. Ajawyi nijajimoe'e'ãi kuwa. Janejare'e tètè jamoe'etã ereko. <sup>29-30</sup> Pe'ite Janejare'e ekoi. Ajawyi pirujẽ ojirovija ee mãe kō pètè “ivo mã'ẽ tètè ãwĩ” e'i ky'y, ojevo jevo jẽ. ãwitō Juteu kō pètè aepo e'i, ojirovija ee kupa remẽ, ãwĩvo teve Juteu rōwã mãe kō pètè aepo e'i. Juteu kō jare'e rōmõ'ite rōwã Janejare'e ekoi. ãñĩ. Pirujẽ jane kō jare'e rōmõ ekoi.<sup>s</sup> <sup>31</sup> Jesu rètè jajirovija janerereko katuarã rōmõ ky'y. Aja rewarã mō manyvo ja'etã sipõ Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarã pètè? “Nikatui” ja'etã sipõ? ãñĩ. Nija'e'ãi. “Ikatuay” ja'etã. [A'e rupi tètè jakuwa janeaiwererã. Ivo tekoua jakuwa teve ikusiwarerã rupi. Ajawyi ikatuay janeupe ipi.]

q 3.19-20 Jġg. 143.2; Kar. 2.16 † 3.22 Kar. 2.16 s 3.29-30 T.M. 6.4; Kar. 3.20

Tãmõ Aparão pè Janejare'e "ivo katu mã'ẽ" e'i mã'ẽ rewarà

**4** <sup>1</sup>Ajawyi manyvo ja'età põ janerãmõi Aparão rekoawerà pè? "Ivo katu mã'ẽ tẽ àwĩ", e'i itõkõ Janejare'e ijupe. Manyvo põ aepo e'i ijupe? Janejare'e ayvukwera ivo tekoua rewarà rupi ekoi rewarà mõ põ? ãnĩ. <sup>2</sup>A'evõ sõ remẽ, ojimoe'e kuwa ãmẽ iko mijã. Ajamã'ẽ na'evõi. Ajawyi nojimoe'e'ãi kuwa Janejare'e rovake mijã. <sup>3</sup>Ajare kee e'i ojikusiwa Janejare'e kareta rè: "*Janejare'e, 'Kee oroerekotà', e'i ijupe remẽ, Aparão, 'Aje ywete a'evotà', e'i ojirovija ee. Ajawyi Janejare'e, 'Ivo katu mã'ẽ tẽ àwĩ', e'i ijupewarà mõ*", e'i maekwera.<sup>t</sup>

<sup>4</sup>Kee jaa itõkõ sikuwa. Japosiko ipi remẽ, janeposikoa repykwerà japyy ajaire. Nijapyy te'ítei ipi. Janeposikoa repykwerà tẽ japyy ipi. <sup>5</sup>Ajamã'ẽ ivo jaiko mã'ẽ repykwerà rè nijanerako'i'ãi kuwa ipi, nivõi jaiko teãmã rewarà mõ. Ajawyi Janejare'e rè tẽ janerako'i jaiko ipi. A'e tẽ "ivo katu mã'ẽ tẽ àwĩ" e'i janeupe, "aje ywete" ja'e ijupe remẽ. <sup>6</sup>Aepo e'i Janejare'e janeupe remẽ, janeroryvay ãmẽ jaiko ipi. Janevote ivo jaiko rewarà mõ rōwã janeroryvay jaiko ipi. Janejare'e remiporijauesa rōmõ jaiko rewarà mõ tẽ janeroryvay jaiko ipi. Ajare kee e'i tãmõ Tavi karamoe remẽ ikusiwa:

<sup>7</sup>"Kee jaiko remẽ janeroryvay jaiko ipi.

Nivõi jaiko paire Janejare'e 'awyjepa' e'i janeaiwererà pè remẽ janeroryvay jaiko ipi.

Omoje'opa maevõ sõ tite janeaiwererà janewyi remẽ janeroryvay jaiko ipi.

<sup>8</sup>Nivõi mã'ẽ Janejare'e nomo'yi janere ky'y remẽ janeroryvay jaiko ipi", e'i tãmõ Tavi ikusiwa maekwera.<sup>u</sup>

<sup>9</sup>Juteu kō pè rōmõ'íte rōwã aepo e'i tãmõ Tavi. Juteu rōwã mãe kō pè teve aepo e'i. Pirujẽ Janejare'e rè oja'a mãe kō pewarà mõ e'i. Ma'e rewarà mõ aepo a'e. Sikuwa itõkõ tãmõ Aparão "aje ywete" e'i Janejare'e pè. Aja rewarà mõ tẽ Janejare'e "ivo katu mã'ẽ tẽ àwĩ" e'i ijupewarà mõ. <sup>10</sup>Manyvo ekoi remẽ põ aepo e'i Janejare'e ijupe? Ojimosĩpire'o paire katu põ? ãnĩ! Aja paire rōwã. Ojimosĩpire'o e'ãve aepo e'i ijupe. <sup>11</sup>A'evõ paire tẽ ojimosĩpire'o ojimosã'ãga ky'y. "Aje ywete" e'ipa Janejare'e pè rewarà mõ a'evõ ekoi ky'y. Kee jaa tẽ ojimosĩpire'oa: " 'Ivo katu mã'ẽ tẽ ene', e'ipa Janejare'e eupe. 'Aje ywete' a'e ijupe rewarà mõ aepo e'ipa", ejaa tẽ. Ajawyi pirujẽ Janejare'e rè oja'a mãe kō ypykwerà rōmõ tẽ tãmõ Aparão ekoi ky'y. A'e tẽ a'evõ wãparõ iko.<sup>v</sup> <sup>12</sup>Ajawyi kee sikuwa. ãwitõ tãmõ Aparão "aje ywete" e'i Janejare'e pè rewarà mõ tẽ, Janejare'e "ivo

<sup>t</sup> 4.3 Jinõ. 15.6; Kar. 3.6; Tku. 2.23    <sup>u</sup> 4.8 Jĩg. 32.1-2    <sup>v</sup> 4.11 Jinõ. 17.10

katu mã'ê tề ãwĩ” e'i. ãwĩvo ve janeupe aepe e'i, “aje ywete” ja'e ijupe remê. Ajawyĩ tãmõ Aparão jeapyrerà kô vo 'ejê jaiko, Janejare'e rề jaja'a jaiko mãe kô rômõ. Juteu rôwã mãe kô rômõ jaiko remê ipe a'evõ jaiko. ãmõ, Juteu kô rômõ jaiko remê teve a'evõ jaiko.

**“Aje ywete” ja'e Janejare'e ayvu pề mã'ê rewarà**

<sup>13</sup>Karamoe remê itôkõ Janejare'e kee e'i tãmõ Aparão pề: “Owaray poromoigookatà, nejeapyrerà kô reve. Pirujê yvy wãnà kô eremireko katuara kô rômõtà nerewarà mõ”, e'ipa tãmõ Aparão kô pề. “Aje ywete a'evotà” e'i tãmõ Aparão enu. Ajawyĩ itôkõ Janejare'e “ivo mã'ê tề ãwĩ” e'i tãmõ Aparão pewarà mõ. Mano rewarà mõ põ aepe e'i Janejare'e ijupe? Ijayvu ivo tekoua rewarà rupi katu ekoi rewarà mõ põ? ãnĩ. Aja rewarà mõ rôwã.” “Aje ywete” e'i ijayvu pề rewarà mõ tề aepe e'i. Ajawyĩ tề “ivo katu mã'ê tề ãwĩ” e'i Janejare'e ijupewarà mõ.

<sup>14</sup>Ajare kee ne'i Janejare'e tãmõ Aparão pề: “Ivo tekoua rupi katu tề neiko wyi owaray oromoigookatà”, ne'i. Aepe e'i sô remê, manyvoa rã rômõ rôwã janerako'i kuwa ijayvukwerà rề, “Owaray poroerekotà”, e'i maekwerà rề mijã. Ivo tekoua rupi jaiko mã'ê repykwerà rômõ a'evõ kuwa mijã.<sup>x</sup> <sup>15</sup>Ajamã'ê ivo nijaikoi sire'e ipi. Ijayvu ivo tekoua rupi katu nijaikoi sire'e jaiko ipi. Ajawyĩ jajimomorijau 'atà tề kuwa, ijayvu rupi katu nijaikoi sire'e rewarà mõ. Nuvei sô ijayvu ivo tekoua rewarà remê, nuve'ãi kuwa teve ijayvu javya mijã.<sup>y</sup>

<sup>16</sup>Ajawyĩ sikuwa okatuaya rupi tề owaray Janejare'e wereko “aje ywete” e'i ijupe mãe kô ipi. Ikasiay ijayvu a'evõa rã rề. Nomotee'ãi wayvukwerà ipi. Aepe rupi katu owaray tãmõ Aparão wereko ipi. ãmõ, ijeapyrerà kô a'evõ wereko teve. A'evõ 'evotà pirujê janererekotà “aje” ja'e ijayvu pề remê ipi. Juteu kô pề kôrijõ tề rôwã aepe e'i. Pirujê Aparão vo jaja'a ee mãe kô ve owaray janerereko, wayvu rupi katu ipi. Janepykwerà rômõ tãmõ Aparão ekoi ãmê.<sup>z</sup> <sup>17</sup>Ajare itôkõ kee e'i amãtejê Janejare'e Aparão pề nijãkarãive remeve: “ãmõ ãmõ yvy wãnà kô ypykwerà rômõ neikotà”, e'i amãtejê.<sup>a</sup> Aepe e'i maekwerà pề, “Aje ywete a'evotà”, e'i Aparão. A'evõa rã wãrõ ãmê. Okuwa Janejare'e nomowasu'ãi a'evõa. Omãnõ mãe kô omomoera mã'ê tề Janejare'e. ãmõ, naikoive mãe kô omoëoka wayvukasia rupi mã'ê tề. Ajawyĩ tãmõ Aparão, “Aje ywete a'evotà”, e'i enu.

<sup>18-19</sup>Ajawyĩ Janejare'e e'i maekwerà rupi itôkõ wãrõ jê tesõ wãkarã rã, Janejare'e ome'êtà ijupe mãe rã. A'evõ remê werywete 100 kwaray rômõ

<sup>w</sup> 4.13 Janejare'e nomojikuwaokaive wayvukwerà ivo tekoua rewarà a'evõ remê.

Kãramõ tề tãmõ Moisesi pề tề omojikuwaokapa. Jinõ. 12.2-3; 17.4-6; 22.17-18; Kar. 3.29

<sup>x</sup> 4.14 Kar. 3.18 <sup>y</sup> 4.15 Ajawyĩ nijanerako'ãi ivo tekoua rewarà rề, Janejare'e okusiwaoka tãmõ Moisesi pề maekwerà rề. <sup>z</sup> 4.16 Kar. 3.7 <sup>a</sup> 4.17 Jinõ. 17.5

wesa esapa Aparão. ãmõ, erekwarà Sara isa'imānai teve iko. Ika'akuwa ywete kupa.<sup>b</sup> [Nijākarā'āi kuwa ãmē kupa mijā.] Ajamā'ē a'evo ipe remē, “Aje ywete a'evotà”, e'i tē jē oupe iko ipi. Nojimoearai'āi aepo jaa wyi. 20-21 “Aje sipõ Janejare'e emoākarāokata?” ne'i. “Aje ywete a'evotà”, e'i kōrijõ tē iko. ãmē ywesõ aepo e'i, okuwa katu Janejare'e kasia rewarà mō. A'evoa rā rē omoe'e amātejē ãmē. 22 A'evo tāmõ Aparão ekoi. Ajawyi tē Janejare'e “ivo katu māl'ē tē ene” e'i ijupe ãmē. 23 Aepo jaa ojikusiwapa Janejare'e kareta rē. Ajamā'ē Aparão pewarà mō rōmõ'ite rōwā aepo e'i Janejare'e. 24 Janeupewarà mō teve “ivo māl'ē tē ene” e'i, “aje” ja'e ijayvu pē remē ipi. “Ivo katu māl'ē tē ene” e'i ãmē janeupe. A'e tē itōkõ Janerōvijā Jesu omomoera imopõ'ā omānõ maire. Ajawyi jakuwa nomowasu'āi a'evoa iko. 25 Aje ywete Janejare'e omuroka Jesu tomānõ janeaiwererā repykarà mō. Imānõa rupi oityppyipaoka janeaiwererā kō janewyi ky'y. ãwivo ve omomoera maekwerà rupi ivo māl'ē kō rōmõ janerereko ky'y.<sup>c</sup>

**“Janejare'e janemojimonyoka wee ky'y”, e'i māl'ē**

**5** <sup>1</sup>Ajaate age'e remē Janejare'e ojimorypa kō rōmõ janerereko ky'y, “aje” ja'e ijupe remē. “Ivo māl'ē tē awi” e'i janeupewarà mō ãmē ky'y. Janerōvijā Jesu Kiristu omānõ janeaiwererā kō repykarà mō rewarà mō a'evo janerereko ky'y. <sup>2</sup>Janeporijauesa janerereko, Wa'yry mānõa rupi. Ajawyi janepy'a katu jajirovija ee jaiko ipi. Janeroryvay amātejē ipyri jaiko tarà mē jaiko ipi. ãmē ywesõ ikatuay wetetā jamā'ētā ee. <sup>3</sup>ãmõ, a'e kupei kyty, jajimomorijau ipe remē, janerory jē jaiko. Sikuwa jajimomorijau rupi jajimokasi jē ee remē ywesõ jajimomāatā ee jaiko ipi. <sup>4</sup>A'evo jajimomāatā ee jaiko remē, emimota rupi katu jaiko. Ipy'a rupi katuwarà kō rōmõ jaiko ãmē ipi. A'evo remē, jajimokasi jē emime'ē ārā rē jaiko ipi. <sup>5</sup>Janejare'e remime'ē ārā kō siārõ jē remē, nisiārõ pānē'āi jaiko ãmē ipi. Janerauvay wete rewarà mō omē'ētā siārõ māl'ē janeupe. O'Ag tē tesõ oinõma janepy'a pupe janerauvaya mojikuwapa mō.

<sup>6</sup>Aje ywete janerauvay janerereko ipi. Emāl'ē. Manyvo nija'e'āi jajireko katu janeaiwererā wyi mijā remeve Kiristu Uu ayvu rupi omānõ janeupewarà mō. Ava jē rōwā a'evo kuwa ekoi. <sup>7</sup>Ivo māl'ē pewarà mō omānõ kuwa māl'ē mō nijaesa kuwa'āi. Āpēi jaesa kuwa nojipirau omānõ kuwa māl'ē ivo ay ekoi māl'ē rekovijarerā rōmõ māl'ē. [Tysi tō nivoi māl'ē rekovijarerā rōmõ omānõ māl'ē nijaesa kuwa'āi.] <sup>8</sup>Ajamā'ē Janejare'e janerauvay ipi. Ajawyi nivoi epe jaiko remē, omuroka jē tesõ Kiristu tomānõ janeupewarà mō, awisõ tijamānõ e'ā janeaiwererā reve ky'y. A'evo omojikuwaokapa janerauvaya janeupe. <sup>9</sup>Ajawyi Janejare'e tē janeaiwererā wekyipa janewyi ky'y, Kiristu omānõ janerekovijarerā rōmõ yvyra jipokana rē remē. Nomo'y'āi janeaiwererā janere ãmē ky'y. Nijanemomorijau'āi ewarà mō ky'y. “Ivo māl'ē tē ene” e'ipa

<sup>b</sup> 4.18-19 Jinõ. 17.17    <sup>c</sup> 4.25 Isa. 53.4-5

janeupe ky'y. <sup>10</sup>Karamoe remē Janejare'e āpā kō rōmō tē jaiko janeaiwererā rewarā mō mijā. Jajirova ipe iwyi jaiko remē, janemojimoryoka jē wee. Wa'yry mǎnōa rupi tē ojimorypa kō rōmō janerereko ky'y. Ta'yry omānō maire, opoera mijē oo. Oiko jē iko age'e. Ajawyi Jesu reko kasia rupi tē tesō Janejare'e janerereko katuay wete janerereko ky'y. <sup>11</sup>Ajawyi tē age'e remē, “Ejimorypa tē ene ky'y”, e'i Janejare'e janeupewarā mō, Janerōvijā Jesu Kiristu rewarā mō. A'e rupi ojimory katu janere iko ky'y. Ajawyi janeroryvay wete Janejare'e janerereko katua rē jaiko ky'y.

### Tāmō Atāo, Kiristu revewarā

<sup>12</sup>Karamoe remē itōkō tāmō Atāo nivoi ekoi. Ajawyi mǎnōa ojimo'ypa ee. A'evo pe'īgā mirā rupi nivoi tekoua ojinōma jane kō rē okwa ky'y. Pirujē janere ojinōma okwa. A'e repykarā rā rōmō jamānō 'atā tē mijā.<sup>d</sup> <sup>13</sup>Janejare'e nokusiwaokaive wayvu ivo tekoua rewarā tāmō Moisesi pē remeve, uvepa teāmā nivoiā jane kō pē. Ajamā'ē ayvu ivo tekoua rewarā e'āve nivoi mǎ'ē nomo'yive janere, nuveive imosā'āgaa rā rewarā mō. Ajawyi “aje ipō” ne'ive ijupe kō. <sup>14-15</sup>A'evo ipe remē, mǎnōa ojiāparōma jane kō pē tāmō Atāo reko remē, ajaate tāmō Moisesi reko remē. Ajamā'ē tāmō Atāo aiwererā ovo rupi teve ijeapyrerā kō aiwererā wyi. Janejare'e tē tesō omogeta ipe tāmō Atāo mijā. Ajamā'ē noerovijai tite. Ajawyi Atāo ypy noerovijai. Ajawyi nivoi mǎe kō ypykwerā rōmō oo. Ijeapyrerā kō āmē eruparā mō tē nivoi ekoi kupa ipi. Ajawyi Atāo wǎ'ā amātejē maevo sō tite Jesu Kiristu wāparō maekwerā. Atāo nivoi ekoi rewarā mō jane kō ojimojaiwe omānō ipi. Pe'īgā mirā wyi mǎnōa ojinō tite pirujē jane kō rē okwa āmē. Waiteve Kiristu wāparō maekwerā. Omānōa rewarā mō janeporijaesaa ojinō okwa ky'y. Imānōawerā oy katu pe'īrōwā mirā kō rereko katuarā rōmō ky'y. A'e ywesō ikasiay wete janemojaiwea wyi ky'y.

<sup>16</sup>Atāo pe'īte ipe remē, ojeapyrerā kō pirujē omoaiokapa Janejare'e kotyre. Ajawyi kee e'ipa Janejare'e janeupewarā mō mijā: “Nivoi ekoi kupa. Tojimomorijau ajawyi kupa”, e'ipa janeupewarā mō mijā. Atāo jeapyrerā wyi a'evo jane mijā. Kiristu rupi āmē “ivo katu mǎ'ē tē āwī” e'ipa Janejare'e janeupewarā mō ky'y, āwisō mōa'ārōwā ipe janeaiwererā kō remē. Janeporijaesaa okatuaya rupi a'evo janerereko ky'y. Ajawyi jajimory kuwa ee ky'y. <sup>17</sup>Aje ywete pe'īte mirā nivoi mǎ'ē wyi pirujē jamānō 'atā tē mijā. Ajamā'ē Atāo remiāparōgwerā wyi wete Jesu Kiristu remiāparōgwerā ikasiay wete. A'evo Janejare'e janeporijaesaa rupi ivo katu mǎ'ē rōmō janerereko ky'y. Janerereko katuay jētā janerereko. Ajawyi janepy'a piryvypy katu Kiristu rewarā mō jaiko ky'y.

<sup>18</sup>Aja jare kee eu kuwa mijā. Āwitō pe'īte janemomorijaua wāparō maekwerā. Ajawyi jamānō 'atā tē mijā. Āwīvo ve Jesu katua rupi

<sup>d</sup> 5.12 Jinō. 3.6

“ivo mã'ê tề ãwĩ kô” e'i Janejare'e janeupewarà mỗ age'e ky'y. Ajawyi si jaiko karuaru 'atà tề ipyri jaiko age'e ky'y, Kiristu koty rewarà kô rômô. <sup>19</sup>Tãmô Atão itôkô noerovijai tite Janejare'e. Ajawyi waiwea rupi poromoaipa pirujê poroereko. Emã'ê. Pe'igà mã'ê rupi jane kô ojimoaiwepa 'ejê iko ipi. Na'evoi ãmê Jesu. Uu ayvu werovija mã'ê rupi poromokatu tề ãmê Jesu. Jesu reko katua rupi “ivo mã'ê tề ãwĩ” eu kuwa pe'irôwã jane kô pề ky'y. [Ivo katu mã'ê rômô Janejare'e janerereko, “aje” ja'e ijupe remê.]

<sup>20</sup>Karamoe remê itôkô Janejare'e wayvu ivo tekoua rewarà omojikuwaokapa tãmô Moisesi pề tokusiwa imojikuwa. Ajamã'ê a'evô paire ywesô nivô ekoï kupa. Ikasiay ipe aiwea ee kô. Ajamã'ê janeporijauesaa ywesô ikasiay wete janeaiwererà kô wyi age'e ky'y. <sup>21</sup>Janeaiwererà rewarà mỗ mã'nôa wryy pewarà rômô tepa jê jane jaiko mijã. Aiwea oê tesô jo'arà kyty mijã. Ajamã'ê Janerôvijã Jesu Kiristu mã'nôa rewarà mỗ janeporijauesaa ywesô ikasiay ky'y. A'e rupi Janejare'e janemojimoryoka wee ky'y. Janerereko karuarutà opyri janerereko ky'y.

### “Janereko pyaukwerà rupi jaikotà ky'y”, e'i mã'ê

**6** <sup>1</sup>Ikatuay itãwĩ Janejare'e janeporijauesa tề jê ipi. Ajamã'ê kee e'i tite ãmô kô: “Nimanyvoi nivô jaiko jê remê. Emã'ê. ãmê ywesô Janejare'e janeporijauesatà janerereko”, e'i tite mã'ê. Ivo paepo e'i mã'ê? <sup>2</sup>Ãnĩ! Nivô 'ete aepo jaa. Jesu rề jajirovija mã'ê rupi janeaiwererà nikasi janeupe ky'y. Jamã'nô maevô sô tite iwyi ky'y. Ajawyi nikatui aiwea rupi jaiko jê jaiko ky'y. <sup>3</sup>Jajimôjãmorioka remê, “Awyje Jesu koty rewarà rômô taiko”, jaa tề janejimojãmoriã. “Kiristu Jesu revejê jamã'nôma”, jaa tề. ãwĩvoa pekuwa katupa. <sup>4</sup>Janemojãmori kupa remê, a'evô ve jamã'nôma Kiristu revejê. A'evô ve Jesu reãgwerà revejê jajiay maevô sô tite. A'evôa jamojikuwa jajimôjãmorioka remê. ãwitô Kiristu Uu kasiaya rupi opoera, ãwĩvo ve jane jaiko ikasia rupi. Kee ja'età: “Ereko pyaukwerà rômô tề aiko ky'y. Jesu momoeraarerà kasia rupi teve a'evô aiko”, ja'età. <sup>e</sup> <sup>5</sup>Ajare kee ja'e. ãwitô Jesu revejê jamã'nô mã'ê vo 'ejê jaiko, ãwĩvo ve eevejê japoera mã'ê vo 'ejê jaiko ky'y. Aje ywete a'evô jaiko ky'y. <sup>6</sup>Kiristu omã'nô remê, eevejê jamã'nô mã'ê vo 'ejê jaiko, ivo jê mijã. Janereko ppykwerà oityoka janewyi, janeaiwea rena rômô rôwã janepirã toiko ky'y. A'evôa sikuwapa. <sup>7</sup>Kôitokô emĩgwai okãjã mã'ê mỗ noerovija'ãi oôvijã aiwerà mỗ ipi, ãwĩvo teve jane jaiko. Nisirovija'ãi janepy'a aiwerà ky'y. <sup>8</sup>Kee jaa rề peja'a. Kiristu reve jamã'nôma maevô sô tite. Ajawyi jakuwa aje ywete eeve jaiko karuarutà teve jaiko. <sup>9</sup>Kiristu opoerapa omã'nô maire. Ajawyi awyje nomã'nô'ãi mãerã tề iko ky'y. Mã'nôa nikasi ijupe ky'y. A'evôa sikuwapa jaiko. <sup>10</sup>Kee sikuwapa teve. Jesu omã'nôma

e 6.4 Krs. 2.12

remẽ, oitypyyipaoka janeaiwererà janewyi ky'y. Pe'ityte omãno. Nomãno mijë'ai ajaire ky'y. Awyje mãera tẽ ekoi ky'y. Janejare'e upewarà mō kōrijō tẽ ekoi. <sup>11</sup>Awivo kuwa ve kee ja'e janepy'a pupe: "Epy'a aiwerà pẽ amãno ma mã'e vo 'ejẽ aiko ky'y. Awyje Janejare'e pewarà mō aiko e'e tẽ jẽ aiko", ja'e kuwa janepy'a pupe. "Kiristu Jesu rẽ emo'yoka, eevejẽ taiko. Ajawyi tẽ a'evo ije aiko ky'y," ja'e kuwa janepy'a pupe.

**"Awyje jẽ Janejare'e kasia rupi jaikotà ky'y", e'i mã'e**

<sup>12</sup>A'evoa rōmō kee tija'e janepy'a pupe jaiko ipi: "Aiwea rupi rōwã taiko ky'y. Epirà tẽ opota eiko teitetea. Ajamã'ẽ ke'iatu epirà. Emimota ai rupi naa'ãi", tija'e jẽ jajimokasi rōmō jaiko.

<sup>13</sup>Jypy remẽ nivoia tẽ jamoẽ jane'arà kyty mijã. Janepirã jamojaiwe tẽ ipi mijã. Ta'evo e'ã age'e remẽ jaiko ky'y. Kee ja'etã Janejare'e pẽ: "Orerōvijã ywete rōmō neiko. Orerekyipa nanererovijai mãe kō pytery pe wyi orerereko ky'y. Ajawyi nepo pẽ orojime'ẽma ky'y. Ene tẽ orepirã jarã rōmō neiko ky'y. Oremokasiay wete orerereko rejupa, ivoa rupi katu toroiko nerovake ky'y", tija'e kōrijō ijupe. <sup>14</sup>Ijayvukwerã ivo tekoua rewarã rupi katu jaiko rewarã mō rōwã janerereko katu ipi. Awisō upi nijaikoi sire'e rewarã mō tẽ a'evo janerereko. Aje, okatuaya rupi tẽ Janejare'e janerereko katu ky'y. Ajamã'ẽ aje ivo tekoua rupi tijaiko jẽ, Janejare'e remime'ẽgwerã rupi poroauvay rewarã mō. Awẽ tẽ aiwea nikasi'ai janere ky'y.

**Manyvo age'e Jesu reve tekoua 'arã**

<sup>15</sup>Ajawyi kee taoty e'ã: "Jesu omãno ma eupewarã mō ky'y. Ajawyi nimanyvoi nivoi aiko remẽ. Eporijauesa jëtã!" taoty e'ã. Aje Janejare'e janerereko katuay okatuaya rupi. Aje ijayvu ivo tekoua wry kyty rōwã jaiko ky'y. Ajamã'ẽ, "Nimanyvoi nivoi aiko jẽ remẽ", tapejẽ e'ã ikenẽ!

<sup>16</sup>Napekuwai sipō mã jamoẽ jane'arã kyty mã'ẽ, a'e remigwai rōmō tẽ jaa ipi? Emimotarã rupi tẽ jaikotã awẽ. Ajawyi kee ja'e rã'i kuwa ipi. Mã sipō penōvijã rōmō oiko kuwa? Janejare'e sipō? Aiwea sipō? Mã sipō? Aiwea pemoẽ pe'arã kyty remẽ, pemãno 'atã tẽ peiko awẽ. Ajamã'ẽ Janejare'e pemoẽ pe'arã kyty remẽ, ivo mã'ẽ rōmō penerekotã awẽ.

<sup>17</sup>Aje jypy remẽ nivoi tekoua rupi tẽ pejimojaiwe tẽ peiko mijã. Ajamã'ẽ Janejare'e ayvu e'ekwerã ojenu pejẽ remẽ, "aje ywete" pejẽ ijupe ky'y. Perovija katu enu ky'y. A'evo peiko ky'y mã'ẽ rẽ Janejare'e amoe'e aiko ipi. <sup>18</sup>Awyje katu Janejare'e pemomoioka peaiwererã wyi ky'y, ajawyi tẽ age'e a'e rupi rōwã peiko ky'y. Ivo tekoua rupi tẽ peiko ky'y.

<sup>19</sup>Age'e penemikuwa rupi ve aporegetatã pejẽ, napejẽ katuive ivo tekoua rupi peiko rewarã mō. Jypy remẽ itōkō pejipy'amogeta ai ipi mijã. Awẽ pepirã kō pemoaiweoka tesō ipi mijã. Ta'evo e'ã age'e remẽ peiko ky'y. Ivo katua rupi tẽ tapeiko ky'y. Awẽ sōsi Jesu reruparã mō peikotã awẽ ky'y. Ijupewarã kō rōmō peikotã awẽ ky'y.



20-21 Jypy remẽ itõkõ peaiwererà rupi peiko ipi mijã. Napejipy'amogetai 'ete itõkõ ivo tekoua rè peiko ipi mijã. Ikatuay sipõ peupe ãmẽ? Niĩ. Nikatui. Owaray põ ãmẽ pejẽ peiko? Niĩ. Nowari ve. Ajawyi sitõ age'e remẽ pejinõsĩ 'ejẽ aekwerà rè peiko ky'y! ãmõ, ipojoy ai ãmẽ pekoty mijã. Pemãnõ 'atà tè peaiwererà rewarà mõ mijã. Ajawyi, “Moma'e rã sõpõ ãwĩ vo aiko?” pejẽ kuwasi peiko mijã. 22 Age'e remẽ ãmẽ Janejare'e pemomoiokapa peaiwererà wyi ky'y. Ajawyi wemĩgwai rõmõ tè penereko ky'y. Peneko pyaukwerà ikatuay peupe teve ky'y. Ijupewarà kõ rõmõ tè peiko, ajaate peiko karuarutã ipyri peiko ky'y. 23 Aje, jamãnõ 'atà tè janeaiwererã repykarã mõ mijã. Ajamã'ẽ Janejare'e janerereko katu takatu, ãwisõ awyje jẽ ipyri tijaiko karuaru ky'y. Janerõvijã Kiristu Jesu revejẽ jaiko mãe kõ rõmõ tè a'evo janerereko ky'y.

### Jirekoa rè tè poroã'ã remẽwarà

**7** 1 Kee a'e pejẽ, eretãrãgwerà kõ. Pekuwapa ayvu pojy rewarà. Ajawyi kee jaa rè tapeja'a peiko. Jakuve jẽ remẽ kõiõjõ tè ayvu pojy ikasi janeupe ipi. Jakãjã maire nikasi janeupe ky'y. 2 Kee itõkõ ojikusiwapa wãivĩgwerà rewarà:

Ojireko paire, awyje omẽnã pewarã rõmõ tè ekoi. Ojeeve ekoi ãmẽ kupa ky'y. ãwĩvo ojiwiyi nopoi'ãi iko kupa, uve jẽ kupa remẽ. Ajamã'ẽ imẽnã sõ okãjã sikaepo ky'y remẽ, ãmẽ si omẽnã revewarã rõmõ rõwã ekoiã ãmẽ ky'y. Terekwarerã rõmõ tè ekoiã ky'y. Ajawyi ãwĩ ayvu pojy nikasi'ãi ijupe ky'y. 3 Nimanyvoi ojireko mijẽ remẽ ãmẽ. Uve jẽ sõ imẽnã remẽ, nikatu'ãi ãmõ kwaima'e reve ojireko. Ayvu pojy ikasi jõtã ijupe ãmẽ. Ajawyi kee eu kuwa ijupe: “Nojimoavai omẽnã pè mã'ẽ”, eu kuwa ijupe ãmẽ. Ajamã'ẽ okãjã maire, nimanyvoi ojireko mijẽ remẽ.

4 Aepe vo ve teve peneko, eretãrãgwerà kõ. Jypy remẽ kee pejẽ: “Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarã rupi katu jaiko remẽ tè katu Janejare'e janerereko katutã”, pejẽ ipi mijã. Ayvu ivo tekoua rè tè penako'i ipi mijã. Ajamã'ẽ age'e remẽ Jesu katuaya rè tè penako'i ky'y. Eevejẽ peiko. Ajawyi a'e omãnõ remẽ, eevejẽ pemãnõ, koiwerã pewarã mõ. Ayvu ivo tekoua rewarã pewarã mõ pemãnõ mã'ẽ vo 'ejẽ peiko. A'e rerovijaa rè rõwã teako'i ky'y. Kiristu opoera maekwerã koty rewarã tè pejẽ ky'y. Janejare'e reruparã mõ tè kuwa peiko ãmẽ ky'y. 5 Ayvu ivo tekoua rewarã rè janerako'i remẽ, japosiko ywete jẽ janeaiwererã rè jaiko mijã. Ayvu ivo tekoua rupi nivoia sikuwa mijã. Ajaate nivoia ywesõ sipota mijã. Ajawyi Janejare'e pyri rõwã jaikotã jakãjã maire mijã. 6 Ajamã'ẽ age'e remẽ ayvu ivo tekoua rewarã rè nijanerako'i jaiko ky'y. Jesu katuaya rè tè janerako'i jaiko ky'y. Ajawyi Janejare'e “ivo katu mã'ẽ tè ene” e'i janeupe. Jesu omãnõ janeupewarã mõ remẽ, eevejẽ jamãnõ mã'ẽ vo tè jane ky'y. Ajawyi age'e remẽ Janejare'e remimota rupi tè jaikotã, ipy'a rupi katuwarã

rômõ. O'Ãg pè janemotekokuwaoka janemokasi ta'evo jaiko ipi. Janereko pyaukwerà tè oinõ jane ky'y.

### Moisesi oporegeta jê janeaiwererà rè maekwerà rewarà

<sup>7</sup>Manyvo ja'età põ ãmê? Imanyvo põ ayvu ivo tekoua rewarà? ãnĩ! Nimanyvoi. Ikatu tè. A'e rupi rōwã sikō akuwa nivoi tekoua rewarà? ãmõ, ivo tekoua rewarà akuwa teve. Nivoi aiko remê, a'e eaiwererà omojikuwaoka teve eupe ipi. Ma'e. Kōitokō kee jaa ojikusiwapa: “*Kee tapejê: 'Emoma'e rōmõ kuwasi ãwĩ mijã', tapejê e'ã peiko jomoma'e kō pè*”, e'ipa ojikusiwa.<sup>f</sup> Aepo jaa nojikusiwai sō remê, eaiwererà nakuwa'ai kuwa mijã, a'evõ aiko tite remê. Ajawyi ikatuay aepo Janejare'e okusiwaoka. <sup>8</sup>Ajamã'ê ijayvu ivo tekoua rewarà rè ajipy'amogeta remê, ãmê si epy'a aiwerà emo'eai a'e rupi rōwã taiko ky'y, ãwisõ apota katu ipe ivo aiko mijã. [Epy'a aiwerà tè emojitupioka koivo kō moma'e rè ipi.] Ajawyi nivoi aiko ipi. Joma'e pyya rè ajimo'eai aiko ãmê ipi. Ivo tekoua rewarà jikusiwarerà naikoi sō remê, epy'a aiwerà nojimokasioka'ai kuwa eupe mijã.

<sup>9</sup>Ije ayvu ivo tekoua rewarà nakuwaive mijã. Ajawyi, “Ekatu teipõ aiko Janejare'e rovake”, a'e tite eupewarà mō ipi mijã. Ajamã'ê ajaire akuwapa ky'y remê tè tite, kee a'e ky'y: “Ha! Nivoi aiko Janejare'e rovake!” a'e ky'y. Ajare ikuwa paire ywesõ epy'a aiwerà ikasiay eupe ky'y. Nemokasiokari erereko ky'y. <sup>10</sup>Ajawyi kee a'e ywe'e tite ajimotekokuwa: “Ajimokasi ywetetã ayvu ivo tekoua rewarà rupi katu tè aiko ky'y. ãmê tè Janejare'e pyri aikotã akãjã remê”, a'e ywe'e tite. Ajamã'ê a'e rupi naiko'ai sire'e. Ajavy jê tesõ aiko ipi. Ajawyi, “Aje, Janejare'e emomorijauokatã ky'y, akãjã remê, nivoi aiko rewarà mō”, a'e tite mijã.

<sup>11</sup>A'evõ natekokuwai aiko mijã. Nivoi tekoua, ivo tekoua rewarà jikusiwarerà omo'y ere emoripeoka mō. Ajawyi a'e kō rè ajipy'amogeta remê, kee a'e: “Eeee! Amãnõ remê, manyvo na'e'ai a'e aa Janejare'e pyri, nivoi aiko rewarà mō”, a'e tite.<sup>g</sup> <sup>12</sup>Aja jare kee a'e jê. Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà ikatuay. “Kee tapeiko” e'i mã'ê ikatuay. Iete e'i mã'ê. A'e rupi jakuwa manyvo Janejare'e opota tijaiko ipi. Ivo tekoua rè jajimotekokuwa teve jaiko ipi. Aje ikatuay ijayvukwerà.

<sup>13</sup>Ajawyi kee taoty e'ã: “Aha! Temirovija rōwã pōkō Janejare'e ayvu!” taoty e'ã. Ikatuay ijayvu ivo tekoua rewarà. A'e rewarà mō rōwã ajimomorijauokatã! Nivoi mã'ê tè ivo mã'ê rupi emoaioka nivoi mã'ê rupi taiko. Ajawyi evote eaiwererà rewarà mō tè, ajimomorijautã aiko. Janejare'e okusiwaoka maekwerà rupi a'evõa sikuwa.

### Janepy'a aiwerà kasia rewarà

<sup>14</sup>Sikuwa Janejare'e ãg tè omojikuwaoka wayvu Moisesi pè, tokusiwa janeupewarà mō maekwerà. Ajamã'ê nivoi mã'ê ikasi ere ipi. Eremimota

<sup>f</sup> 7.7 Jisyry. 20.17; T.M. 5.21   § 7.11 Jinõ. 3.13

aiwerà rupi tè aiko ipi. Nivoi mã'ẽ remijarà rômõ tè ije aiko maevo sô tite. Najimomoioka kuwa'ãi ikasia pe wyi aiko ipi. <sup>15</sup>Nakuwai ereko. Apota ipe ivo eikoa mijã. Napotai 'teay ivo e'ãa rupi aiko mijã. Ajamã'ẽ a'evo ipe aiko remẽ, ivo e'ãa rupi ywesõ aiko jẽ ãmẽ ipi! Napotai upi aiko mã'ẽ rupi ywesõ aiko mijã! Ajamã'ẽ manyvo nareko'ãi apoi iwyi. Eremimota aiwerà ywesõ ikasiay eupe. Ajare kee a'e ipe: "Moma'e rã sôpõ nivoi aiko! Apota ipe ivo aiko mã'ẽ mijã!" a'e ipe aporegeta eupe ipi. <sup>h</sup> <sup>16</sup>Ajawyi kee a'e tite eupe mijã: "Aje ywete Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà ikatuay wete janeupewarà mô ipi. Ajamã'ẽ naiko kuwa'ãi upi mijã", a'e tite eupe mijã. <sup>17</sup>Ije ywe'e rôwã nivoi aiko. Epy'a aiwerà tè nivoi ererekooka, nivoi taiko ipi. A'e ywesõ ikasiay eupe ipi. Ajawyi a'evo aiko ipi. <sup>18</sup>Kee jaa akuwa ipe erewarà. Nekatui aiko. Nuvei ikatu mã'ẽ epy'a pupe ipi. Eremimota aiwerà kôrijõ tè uve epy'a pupe. Ajawyi apota ipe ivoa rupi aiko ipi mijã. Ajamã'ẽ naiko kuwa'ãi sire'e upi. <sup>19</sup>Ãwisõ apota katu ipe ivoa remẽ, naikoi sire'e upi ipi. A'evo ve, ãwisõ napotai epe nivoi eikoa remẽ, nivoi jẽ tè aiko ãmẽ ipi. <sup>20</sup>Ajawyi kee a'e. Evote rôwã ãwivo aiko eremimotare'ama rè aposiko aiko ipi. Epy'a aiwerà ojinõma teãmã epy'a pupe rewarà mô tè ãwivo aiko ipi. <sup>21</sup>Ãmẽ, "Ivo katu mã'ẽ rupi taiko", a'e remẽ upi upi, nivoi mã'ẽ ojikuwa epy'a pupe ãmẽ ipi. Emõtã maevo sô tite, nivoi eikoa ipi. "Ejo ekoty", e'i maevo sô tite ije ipi. <sup>22</sup>Epy'a pupe apota ywete ipe Janejare'e remimota rupi taiko ipi mijã. <sup>23-25</sup>Ajamã'ẽ nivoi aiko mã'ẽ ywesõ oẽ e'arã kyty ipi. Nivoi mã'ẽ ojiapisi 'ejẽ ivo katuay epy'a pupe mã'ẽ reve iko ipi. Nivoi mã'ẽ emõtã maevo sô tite eaiwererã kyty taiko, ãwisõ amãnõ 'atã tè aiko remẽ. Epy'a aiwerà areko epy'a pupe rewarà mô a'evo erereko ipi. Ajawyi ajimonyijay ere aiko ipi. Kee a'e ãmẽ: "Haa! Erereko katuarã mô rè kuwasi erako'i mijã! Uve kuwa pôkõ eaiwererã wyi emomoioka kuwa mã'ẽ mô?" a'e eupe. Uve! Janerõvijã Jesu Kiristu tè a'evo kuwa erereko. A'e tè janemomoioka kuwa a'evoa wyi ipi. [A'e rè tè jajimokasi ãmẽ ky'y. Ikatuay!] Ajawyi sitõ Janejare'e simoe'e Jesu rewarà mô ipi.

### Age'e remẽ tekoua Janejare'e 'Ãg reve tè jaiko ky'y remẽwarã

**8** <sup>1</sup>Age'e remẽ Janejare'e "nivoi mã'ẽ tè ãwi" ne'i'ãi janeupe ky'y, Kiristu Jesu revejẽ jaikopa ky'y rewarã mô. Ajawyi nijanemomoioka jimomorijau rena kyty janereity ky'y. <sup>2</sup>Sireko jêtã janeaiwererã janere mijã. Ajawyi jamãnõ 'atã tè jaiko mijã. Ajamã'ẽ aekwerã wyi Janejare'e 'Ãg janemomoioka janerereko karuaru rômõ ky'y. Kiristu Jesu revejẽ jaiko mãe kô rômõ jaiko ky'y. <sup>3</sup>Aje, ayvu ivo tekoua rewarã nijanemomoioka kuwa'ãi nivoi tekoua wyi ipi, janepy'a ai teãmã rewarã mô. Janejare'e ãmẽ ikasiay nivoi tekoua wyi janemomoioka mã'ẽ rômõ iko. A'evoa rômõ

<sup>h</sup> 7.15 Kar. 5.17

Wa'yry omuu tojimojane janepytery pè iko. Janevo sō tite Ta'yry ekoi. Ajamãẽ nuvei 'ete ijaiwererã ee. A'e omãñõ janeaiwererã kō repykarã mō. A'evo nomokasiokai janeaiwererã janeupe ky'y. <sup>4</sup>Kee jaa rōmō Janejare'e Wa'yry omuu janepytery pè toiko. Emimota katu rupi tijaiko, i'Ãg kasia rupi. Ivo tekoua rewarã rupi ve tijaiko. Janeremimotarã rupi rōwã jaikotã ãmẽ ky'y. Janepy'a ai rupi rōwã jaikotã ãmẽ ky'y.

<sup>5</sup>Janejare'e 'Ãg kasia rē ypyry oja'a mãe kō i'Ãg kasia rupi tē ojipy'amogetatã iko ipi. Emimota rupi teve ojipy'amogeta iko kupa ipi. Ajamãẽ wemimota aiwerã rē ypyry oja'a ipi mãe kō, wemimota aiwerã rupi tē ojipy'amogeta iko kupa ipi. <sup>6</sup>Awivo janeremimota aiwerã rē tē japosiko ipi remē, jamãñõ 'atã tē mãe kō rōmō jaiko jane ãmẽ ipi. Ajamãẽ Janejare'e 'Ãg kasia rupi tē jaiko remē, jaiko karuaru 'atã tē ipyri jaiko ãmẽ ipi. Nijajipy'amopirai'ãi ãmẽ jaiko ky'y. <sup>7</sup>Ajawyi janepy'a aiwerã rupi kōrijõ jaiko remē, Janejare'e ãpã rōmō tē ãmẽ jaiko ipi. A'evo sō jaiko tite remē, nisimomojyi Janejare'e ãmẽ. Nijaiko'ãi teãmã ijayvu rupi ãmẽ jaiko. <sup>8</sup>Janeremimota aiwerã rupi tē jaiko remē, manyvo nijareko'ãi Janejare'e py'a rupi katuwarã mō jaiko.

<sup>9</sup>Aje penemimota aiwerã nikasi peupe ky'y. Janejare'e 'Ãg tē penerekoarã rōmō ekoi ky'y. Kee rewarã mō. Aje ywete i'Ãg pepy'a pupe ekoi remē, emimota rupi peikotã ãmẽ ipi. Waiteve ma'e remē ava mō opy'a pupe Kiristu 'Ãg nomojimoenai remē. Ikoty rewarã mō rōwã ekoitã ãmẽ. Ipojy tē aepe jaa ijupe ãmẽ. <sup>10</sup>Ajamãẽ Kiristu 'Ãg pepy'a pupe ekoipa. Ajawyi awisõ pepirã omãñõtã ipe peaiwererã rewarã mō remē, pe'ãg oiko karuarutã. Janejare'e 'Ãg pemoigo karuarutã, Janejare'e penereko katupa rewarã mō. <sup>11</sup>Aja jare keetã ãmẽ. Janejare'e 'Ãg pepy'a pupe ojimoena remē, awitõ Jesu Kiristu Janejare'e omomoerapa omãñõ mãe kō pytery pe wyi, a'evo penerekotã teve ãmẽ penereko ipi. Ma'e, pepirã okãjãtã mã'ẽ omomoeraoka tary ve o'Ãg rupi kãramō. I'Ãg pepy'a pupe oi ke wyi a'evookatã penereko.<sup>i</sup>

<sup>12</sup>Eretãrã kō, nisirovija'ãi janepy'a aiwerã ky'y. Janeremimota aiwerã rupi nijaiko'ãi ky'y. <sup>13</sup>Ma'e rewarã mō. Janeremimota aiwerã rupi jaiko remē, mãñõa rape rupi tē jaatã ãmẽ. "Owa" ne'i'ãi Janejare'e janeupe ãmẽ ky'y. Ipyri nijaiko'ãi ãmẽ ky'y. Ajawyi kee ja'etã: "Janejare'e 'Ãg pē ajimokasioka taposiko e'ã eremimota aiwerã rē aiko ky'y. Ikatu mã'ẽ rupi jësi awi taiko", ja'etã ãmẽ ky'y. ãmẽ si aje ywete Janejare'e reve jaikotã jamãñõ remē ky'y.

<sup>14</sup>Janejare'e 'Ãg janererekoarã rōmō ekoi remē, ijãkarãgwerã kō rōmō jaiko ãmẽ ky'y. <sup>15</sup>Nijakyje'ãi Janejare'e wyi ãmẽ ky'y. Nijajimosioka'ãi teve iwyi. Jypy remē jakyje iwyi ipi mijã. ["Maevo janemomoriãutã, nivoi jaiko mã'ẽ rē ipi", ja'e ipi mijã.] Awitõ temigwai ai okyje oõvijã wyi, a'evo

<sup>i</sup> 8.11 1Kor. 3.16

jaiko mijã. Ajamã'ê janevo rupi teve jaiko ky'y. Janejare'e o'Ãg omuroka janepy'a pupe, ijãkarã kô rômô tijaiko ãmê ky'y. Ajawyi nijakye'ãi iwyi ky'y. I'Ãg janemo'epa, "Papa" tija'e ijupe ky'y. Nijajimosioka'ãi "Papa" javo ijupe. Nijapou'ãi javo ijupe ky'y.<sup>j</sup> <sup>16</sup> Ajawyi i'Ãg ojimogeta jane'ãg reve aepe rê. Kee e'i janeupe: "Õõ aje ywete, Janejare'e ãkarãgwerã kô tẽ pejẽ ky'y", e'i i'Ãg janeupe ipi. <sup>17</sup> ãmô, ijãkarãgwerã kô rômô jaiko rewarã mô oja'a katu janere ipi. Oja'a karuaru janere ipi. Owaray janerereko karuarutã janerereko ipi. Janeupewarã omowaitepa mãe kô ome'êtã janeupe. Kiristu pẽ omowaitepa mãe kô ve ome'êtã janeupe, Kiristu revejẽ jaiko rewarã mô. ãwitô Kiristu omomorijau kupa remẽ, eevejẽ janemomorijau kupa. ãwivo ve Tuu omoe'e Wa'yry imojisaoaka Jõvijã wasu rômô remẽ, eevejẽ jaikotã. ãmẽ sõi ipyri janeroryvaytã ipyriwarã kô rômô jaiko ãmê ky'y.<sup>k</sup>

**"Janerekoa rã Janejare'e pyri ikatuay wetetã", e'i mã'ê**

<sup>18</sup> Age'e ike rupi jaiko jẽ remẽ, jajimomorijau jẽ jaiko ipi. Ajamã'ê kãramô Janejare'e ojikuwa Jõvijã wasu rômô remẽ, ikatuay janererekotã ky'y. Okatuaya ome'êtã janeupe ãmê. Nijaja'a'ãi jajimomorijauawerã rê ãmê jaiko ky'y. [Ajawyi jajimomorijau remẽ, tijajipy'amopirai e'ã jaiko.] Akuwa a'evotã janerereko mã'ê. <sup>19</sup> Keetã a'evoa rã janerereko. Janejare'e janemojikuwaokatã wãkarãgwerã kô rômô janerereko ãmê ky'y. Age'e remẽ pirujẽ eminõgwerã kô ojimopirai tesô, a'evoa rã wãrô jẽ kupa upa remẽ. Yva, ãmô, yvy, ipupewarã kô revejẽ, wyra kô, mijarã kô, vyvra kô. Wãisô wãrô. Pirujẽ a'e kô wãrô jẽ a'evoa rã ãmê. Ajaate a'evotã.

<sup>20</sup> [Karamoe remẽ Janejare'e yvy oinô ypy remẽ, weminõgwerã ve oinô ypy remẽ, ikatu tẽ pirujẽ mijã. Nijui eminõgwerã kô ipi mijã.] Ajamã'ê tãmô Atão aiwererã rupi eminõgwerã kô ijupa mãe kô rômô ojinô ky'y. Oiko rã'ĩ kõrijõ tẽ Janejare'e reminõgwerã ky'y. Ijupatã mã'ê teãmã ãwĩ ipi. Omãnô mã'ê teãmã ãwĩ ipi. Opota rewarã mô rãwã a'evo ekoi ajamã'ê. Janejare'e e'ipa rewarã mô tẽ a'evo ekoi.<sup>l</sup> <sup>21</sup> Ajamã'ê na'evola'ãi kãramô ky'y. Weminõgwerã kô omokatu tarã mijẽ ky'y. ãmẽ sõi pirujẽ ikatuay wetetã ãmê ky'y. Nomãnõ'ãi eminõgwerã kô ky'y. Niju'ãi teve ky'y. Nivoia naiko'ãi teve ijupe ky'y, Janejare'e omoikatupatã pirujẽ rewarã mô. Ajawyi, eminõgwerã kô omokatua rã wãrô jẽ upa. Janemokatua reve a'evotã. Owa ywetetã a'evo janemojikuwaoka wãkarãgwerã kô rômô janerereko remẽ.<sup>m</sup>

<sup>22</sup> Sikuwa age'e remẽwarã nikatu ywe'ei Janejare'e reminõgwerã kô pẽ ipi. Ay teãmã ijupe kô ipi. Ajawyi ijamu 'ejẽ kupa upa ipi, nojimokatuive kupa rewarã mô. ãwitô wãivĩ imemy'a tarã remẽ, eamai ay pẽ upa ipi, a'evo ve ekoi kupa. <sup>23</sup> Jane ve ike rupi nowari teve jaiko ipi. Ajawyi

j 8.15 Mak. 14.36; Kar. 4.6    k 8.17 Kar. 4.5-7    l 8.20 Jinô. 3.17-19    m 8.21 J.Jim. 21.1-4

eminõgwerà kō vo ve siārō jē teve janepy'a pupe janepirà mokatua rã. Age'e remē Janejare'e o'Āg oinõma janepy'a pupe, wemime'e'ē ypykwerà rōmō. Kee e'i i'Āg janeupe ipi: “Kāramō keetà pejē. Poromojikuwaokatà eākarāgwerà kō rōmō. Āmō, pepirà ipyau mǎ'ē rōmō poroinõtà teve āmē ky'y”, e'i janeupe. Ajawyi, “Aje ywete a'evotà janerereko”, ja'età siārō jē jaiko remē.<sup>n</sup> 24 Janejare'e poroereko katua rã rewarà ojenu ypy remē, janerako'i teāmā ee jaiko. Janejare'e janerereko katupa amātejē āmē. Age'e janemokatua rã siārō jē rã'i jakupa rewarà mō, jamā'ētà ee janemokatu remē ky'y. Aje ywete jamā'ētà ee ky'y. Nisiārō pānē'ai jaiko. 25 Ajawyi a'evoa rã siārō jē jaiko ipi. Nijakuwai manyvo remē pō a'evotà janerereko. Ajamā'ē nijajikōtevē'ai ārōa rē jaiko ipi.

26 Kee jaa rē tapeja'a. Janejare'e 'Āg tē tesō uupa janemokasiarà rōmō, Jesu rē jajirovija remē. Nijakuwa ywe'eive Janejare'e pē japoregeta. Ajawyi, “Manyvo a'età pō aporegeta ijupe?” ja'e ipi. A'evō remē i'Āg tē janepy'a mojimogetaoka ijupe āmē. Janeporijauesaoka teve Janejare'e pē ipi. Janemokasioka teve ipi. Oporegeta remē, āwitō ijamu 'ejē mǎ'ē vo 'ejē, āwivo ve Janejare'e 'Āg oporegeta ipi. 27 Janejare'e janejipy'amogetaa okuwa katu ipi. O'Āg jipy'amogetaa okuwa teve, janepy'a pupe wyi oporegeta janeupewarà mō remē. Janejare'e i'eay e'i a'evō remē ipi.

28 Ivo katu Janejare'e poroinō ipi, wauparà kō rōmō. A'e tē janepyteporo okoty rewarà kō rōmō tijaiko ipi. Wemikuwa rupi tē a'evō ekoi. Ajawyi sikuwa pirujē manyvo jaiko ipe remē, Janejare'e oposiko jē janerereko katua rē iko ipi. 29 Karamoe remē vvy noinōive remē, okuwapa amātejē wemipyteporo ārā kō. Ijatyray emipyteporo ārā kō. Kee e'ipa janeupewarà mō: “Era'yry reruparà kō rōmō ekoità kupa”, e'ipa. “Joeke'yry rōmō Era'yry ekoità”, e'ipa. 30 A'evō janepyteporopa amātejē janerereko. Āmē wākarāgwerà kō rōmō janereinō. Āmē, “Mano'i mǎe kō rōwā aā kō”, e'i janeupewarà mō. Ikatuay wete ijākarāgwerà kō rōmō jaiko ipi.

### “Janejare'e janerauvay ipi”, e'i mǎ'ē

31 A'evoa rē kee a'età tapekuwa sa'u. Janejare'e koty rewarà tē jane ky'y. Ajawyi ava jē rōwā janemoaiwe kuwa Janejare'e rovake ipi. 32 Emǎ'ē. Janejare'e nokāte'ai Wa'yry rē teipe, wauvay ipe remē. Omuroka jē tesō vvy pē janeupewarà mō tomānō. Ajawyi sitō nijamānō'ai janeaiwererà repykarà mō ky'y. A'evō Wa'yry rē tē tesō ipe nokāte'ai imuroka. Tysi tō pirujē wemime'ē rã ikatuay mǎ'ē rē nokāte'ai teve. Pirujē ome'ē takatutà janeupe āmē wemiauvay kō rōmō.

33 Janejare'e tepa janepyteporopa. A'e teve, kee e'ipa janeupe: “Ivo mǎe kō tē āwī kō”, e'ipa janeupe. Ajawyi aepo e'i paire, ava mō “nivoi mǎ'ē tē āwī” nei kuwāi Janejare'e rovake janeupe ky'y! [Nijaneremavo'ai ky'y.] 34 Ijavyukasi

<sup>n</sup> 8.23 2Kor. 5.2-4

kuwa jê pō ava mō janeremavoã rã rê? Nii. Nijayvukasí'ái. Kiristu Jesu rōwã sikō omãnō janerereko katarã rōmō. Opoerapa teve Janejare'e pyri oo upa ky'y. Ae pè Jōvijã wasu rōmō tē ekoi ky'y. Ae pe wyi si janeporijauesoaka Uu pè upa ipi. Oporanu upa janeupewarã mō ipi. A'evō janepãtavōarã rōmō ekoi. [Ajawyi ava kee ne'l'ái kuwa janeupe Janejare'e rovake mijã: "Tapemãnō peaiwererã kō repykarã mō", ne'l'ái kuwa ipi.] <sup>35</sup>Awyje Kiristu remiauvay kō rōmō jaiko ky'y. Ajawyi ava jê rōwã janerekyi kuwa janerauparã po pe wyi. Jajimomorijau ipe remē, janerauvay jê kuwa janerereko ipi. Janepy'a pirai tesō ipe remē, nijanereity'ái ãmē. Amō, noerovijai mãe kō janemoaiwe ipe remē, nijanerekyi'ái kuwa ipo pe wyi. Kiristu janerauvay jêtà ãmē. ãmō, janeamyay ipe jaiko remē. ãmō, nijanekamisai 'eteay ipe teve jaiko remē. ãmō, janetekorã ipe jaiko remē. ãmō, jamãnō taray ipe jaiko remē. Aje, a'evō 'evo ipe jaiko remē, Kiristu nopoi'ái janewyi ãmē ipi. Manyvo nyvo jê jaiko remē, janerauvay jêtà janerereko ipi.

<sup>36</sup>Aje jajimomorijau jaiko ipi. Kee e'i ojikusiwapa Janejare'e ayvukwerã maekwerã rupi katu jaiko:

"Nekoty rewarã kō rōmō oroiko rewarã mō ãmō kō oremomijarità orerereko ipi.

Kō'ē kō'ē ve orejuka tarã 'ejē kupa upa ipi.

ãwitō kaneiru jaraa ijuka tarã mē, ãwivo ve orerereko kupa ipi",  
ojikusywaokapa maekwerã.<sup>o</sup>

<sup>37</sup>Aekwerã rupi katu jaiko remē, nimanynvoi. Kiristu janerauvay. Ae tē jo'arã kitywarã rōmō janereinōma. <sup>38</sup>Kee jaa aje ywete mã'ē. Manyvo jaiko remē, Janejare'e janerauvay jê janerereko ipi. Nopi'ái janerauvaya wyi. Jamãnō ipe remē, nopi'ái janerauvaya wyi. Janerauvay jêtà. Jaiko puku jê remē, janerau jêtà janerereko ipi. Janejare'e remigwai yvapewarã kō teve nomomi'ái teve janerauvaya. Amō, ajãg kō opota ipe Janejare'e topi janeraua wyi. Ajamã'ē manyvo noereko'ái imomi, Janejare'e okãte'ã janere ipi rewarã mō. Amō, naikoi teve age'e remēwarã janeraua omomi kuwa mã'ē mō. Amō, naiko'ái teve kãramōwarã janeraua omomi kuwa mã'ē mō. Janerau jêtà Janejare'e kãramō. <sup>39</sup>Amō, yvapewarã kō teve nomomi kuwa'ái janeraua janewyi. Amō, yvy pewarã kō teve nomomi kuwa'ái janeraua janewyi. Yvy popykwerã wyi tesō naiko ekojêi janerauvaya omomi mã'ē, Janejare'e janerauvay wete rewarã mō. Janerōvijã Kiristu Jesu mãnōã rupi Janejare'e janerauvay karuaru janerereko ipi, eevejê jaiko mãe kō rōmō.

**"Isaeu kō ypy Janejare'e opyteporo", e'i mã'ē**

**9** <sup>1</sup>Aporegeta ipi remē, warikwerã rōwã amovyvy pejê ipi. Erōvijã Kiristu okuwa aje ywete a'e ipi. Epy'a kity wyi tē aporegeta peupe.

<sup>o</sup> 8.36 Jĭg. 44.22



Janejare'e 'Ăg tē epy'a omomārākuwa katu aje ywete mǎě ta'e ipi. <sup>2-3</sup>Kee a'età pejē. Eretārāgwerà Isaeu kō reko rē eāgyoay aiko. Epy'a ayay tesō ee kō amājā, “aje ywete” ne'i Janejare'e Remimuurerà pè kupa rewarà mō. Eretārāgwerà kō tē ekoi kupa. Eremiauway kō tē kupa. Ajawyi eāpē tite ee kō aiko ipi. Kee a'e kuwa Janejare'e pè mijā: “Ajimomorijau kuwasi eretārāgwerà kō rekovijarà kō mō mijā. Kiristu emoisyry kuwasi oovake wyi wemiemavo rōmō mijā, eretārāgwerà kō toiko jē ipyri iko”, a'e kuwa mijā. “Ekoty jēsi ejimōarō, eatyry kō teremokatu”, a'e kuwa ijupe kō mijā.

<sup>4</sup>Karamoe remē itōkō Isaeu kō tē Janejare'e opyteporo oirōarà kō rōmō toiko kupa. “Eremīgwai kō tē pejē”, e'i ijupe kō.<sup>p</sup> Āmē okatua omojisaoka ijupe kō ipi. Kee e'i ijupe kō: “Poroereko katutà ky'y”, e'i ijupe kō. Janejare'e ijayvukasiay rewarà mō, nojavy ekojēi wemimojenuwerà kō ipi. Wemikusiwaokarerà omeē teve ijupe kō tokuwa ivo tekoua kupa. Ajawyi ivo katu Janejare'e moe'ea okuwa ipe kupa. Kee e'i teve ijupe kō: “Eremimeē rā kō ame'ētà pejē, pejeapyrerà kō pè teve”, e'i teve. <sup>5</sup>Tāmō Aparão kō jeapyrerà kō Isaeu kō. Āmō, ijeapyry rōmō teve Janejare'e Remimuurerà uu ojimojane osaky rōmō. Ajawyi Isaeu mō teve Kiristu. A'e ywesō jane kō 'arà kyty ekoi. Janejare'e tē teāmā rewarà mō a'evo ekoi. A'e kuwasi jamoe'e karuaru kuwa mijā. Ōō, awyje katu āwivo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

<sup>6</sup>Kee jaa rōwā a'e pejē ajamāē. Janejare'e, “Poroereko katutà ky'y”, e'ipa tāmō Aparão kō pè paireve, wayvukwerà nomoteei, jaa na'ei. Kee rewarà mō aepo na'ei. Pirujē Isaeu kō pè rōwā “Isaeu e'e kō” Janejare'e e'i. Kejō kejōgà tē ojipytery pè aje ywete “Isaeu e'e mǎe kō” e'i. <sup>7</sup>Kee itōkō e'i Janejare'e tāmō Aparão pè karamoe remē: “*Nera'yry Isaki jeapyrerà kō ootà nejeapyre'e kō rōmō kupa*”, e'i maekwerà.<sup>q</sup> Pirujē Aparão jeapyrerà kō pè rōwā aepo e'i. Ta'yry Isaki jeapyrerà kō pè kōrijō tē aepo e'i. A'e kō Janejare'e opyteporo wemīgwai kō rōmō toiko kupa ky'y.

<sup>8-9</sup>Kee e'i teve oporegeta tāmō Aparão pè karamoe remē: “*Kāramō ejoa 'arà pè katu ajo mijē remē, nererekwarà Sara imemytā ky'y, kwaima'e rōmō*”, e'i maekwerà.<sup>r</sup>

Aekwerà rupi katu tē a'evo imemy ajaire sa'i Sara. Isaki eu imemy rera pè. A'e pewarà mō kōrijō tē “nera'yre'e tē” e'i Janejare'e Aparão pè, wayvukasia rupi tē omoākaraōka rewarà mō. “A'e Isaki jeapyrerà kō pè kōrijō tē ‘nejeapyry kō’ a'età”, e'i Janejare'e tāmō Aparão pè karamoe remē.

<sup>10</sup>[Āmē ajaire tāmō Isaki ojimovijapa remē, sa'i Repeka reve ojireko kupa.] Ajaire Repeka ipuru'a imemy. Ojipupewarà ja'yry rōmō imemy. <sup>11-12</sup>Nimemyrive remē, Janejare'e opyteporo amātejē imemyry mō oupe.

<sup>p</sup> 9.4 Aepo Janejare'e e'i tāmō Aparão pè. Āmō, ta'yry Isaki pè. Āmō, Isaki ra'yry Jako pè. Jisyry. 4.22 <sup>q</sup> 9.7 Jinō. 21.12 <sup>r</sup> 9.8-9 Jinō. 18.10,14; Kar. 4.22-23



Imemyry takypyporà opyteporo amãtejê, Jako eu ijupe mãê. Ajare kee e'i Janejare'e iijy pè: “*Nememyry takypyporà joãkãmorà 'arà kytymarà rômõ ekoitã*”, e'i amãtejê iijy pè.<sup>s</sup> Nisakyi kupa remeve, aepe e'i Janejare'e ijupewarà kô mō. Wemikuwa rupi tē aepe e'i. Ajawyi ivo ekoia kupa remē rōwã opyteporo Jako. Wemikuwa rupi tē opyteporo. <sup>13</sup>A'e kô rē kee e'i ikusiwaoka ajaire Jako jeapyrerà kô pè: “*Penãmõi Jako tē apyteporopa eremiau rômõ. Teke'yry Esau rōwã*”, e'i maekwerà.<sup>t</sup>

<sup>14</sup>Wemikuwa rupi tē pe'ite opyteporo, mōrijō revejê rōwã! Ajamãê “nivoi opyteporo” naoty'ai Janejare'e pè ipi! <sup>15</sup>A'evõ rē kee e'ipa Moisesi pè: “*Eremikuwa rupi tē poroporijauesatã. Eremimotarã kô tē aporijauesatã*”, e'ipa Janejare'e.<sup>u</sup>

<sup>16</sup>Ajawyi jane kô remimotarã rupi rōwã a'evõ poroereko. Wemimotarã rupi tē a'evõ ekoi. Poroporijauesa remē tē katu poroporijauesa ipi. <sup>17</sup>Karamoe remē kee e'i oporegeta imuu [Ejitu pewarã rōvijã wasu] Parao pewarã mō: “*Apota nejimojōvijã rewarã mō tē nejimojōvijã. Ekasia ywesõ nekasia wyi. Nerupi ekasia amojikuwaokatã pirujê jane kô tomãê ee. Ekasia pirujê yvy wãnã kô pè ojenutã*”, e'i Janejare'e [Moisesi rupi imuroka] maekwerà.<sup>v</sup>

<sup>18</sup>A'evõ wemikuwa rupi tē Janejare'e poroporijauesa poroereko ipi. ãwivo ve ãmõ kô oity, tojimomãatã jê ijayvu renu tare'ã kupa.

### “Janejare'e wemikuwa rupi tē poroereko ipi”, e'i mãê

<sup>19</sup>Kee e'i titetã maevõ ava mō pepytery pewarã mō eupe: “Janejare'e kee e'i: ‘Pevote pejimomorijauoka, peaiwererã kô rewarã mō’, e'i. Ni'ei aepe e'i mãê ajamãê. Emãê. Jo'arã kyty tē Janejare'e ekoi mijã. Ovote wemimota rupi tē poromomorijau ipi. Manyvo nijareko'ai ãmê, a'evõ ekoi remê”, e'i titetã maevõ. <sup>20</sup>Aepe e'i mãê pè kee a'etã. Ejimorypa, ava ekojê ikasitã aepe jaa Janejare'e ayvuvaja vaja. Iwry kytymarã kô tepa jê jaiko pirujê. Ma'e. ãwitõ turuwa reinõgarerã, a'evõ ve Janejare'e janereinõgarerã tē. Turuwa reinõgarã rē tē poroã'atã tapekuwa sa'u. Turuwa kee ne'i'ai kuwa oinõgarerã pè: “Manyvore pō ijeje'ê agyvo 'ejê ereinõ rejupa?” ne'i'ai kuwa turuwa oinõgarerã pè. ãwivo ve nija'e'ai kuwa Janejare'e pè mijã.<sup>w</sup> <sup>21</sup>Kee jaa rē emãê. Yjy jarã turuwa oinõtã remê, wemikuwa rupi tē oinõ ipi. A'e ojo'o rã'i yjy oinõtã turuwa rômõ inõ. ãmê e'itã oupe, oinõtã remê: “Pe'i turuwa mō temi'õ rena rômõ ainõtã. ãmõ, ute upa rômõ ainõtã, turuwa eremimotarã rômõ, ikatuy mãê rômõ”, e'i. Wemikuwa rupi tē oinõ turuwa kô ipi. <sup>22</sup>Manyvo ja'etã pō a'evõ 'evõ rē? Kee e'i Janejare'e oupe: “ ‘Eremiporijauesa e'amarã rômõ amoma kõtã amãtejê’, na'ei. Ajamãê eayvu noenui mãe kô pè”, e'i. “Aje

<sup>s</sup> 9.11-12 Isaeu eu teve tãmõ Jako pè. Ajawyi ijeapyrerã kô pè teve Isaeu kô eu. Jinõ. 25.23

<sup>t</sup> 9.13 Marak. 1.2-3 <sup>u</sup> 9.15 Jisyry. 33.19 <sup>v</sup> 9.17 Jisyry. 9.16 <sup>w</sup> 9.20 Isa. 29.16; 45.9

ajimõarõay ijaiwererã kõ rè. Ajimõarõay mã'ẽ amojikuwaokatã. ãmõ, ekasia amojikuwaokatã teve. Ajamã'ẽ najikõtevêi imomorijaua kõ rè aiko. Emavoa kõ rè najikõtevêi aiko”, e'i. <sup>23</sup>ãwĩvo Janejare'e amojikuwaoka okatuaya. Kee e'i amãtejê: “Eremiporijauesatarã kõ eayvu wenutã. Era'yry rè eako'itã kupa”, e'i. Janeupewarã mõ tè aepo e'ipa teãmã. Janeporijauesa wyi tè aepo e'i. [Jesu rè janerako'i Janerõvijã ywete rõmõ ãmẽ ky'y.] A'evoa rè Janejare'e simoe'e.

<sup>24</sup>Janejare'e tè janepyteporo okoty rewarã kõ rõmõ tijaiko. Juteu kõ pytery pe wyi janepyteporo. ãmõ, Juteu rõwã mãe kõ pytery pe wyi teve janepyteporo. <sup>25</sup>Kee e'i Janejare'e ikusiwaoka wayvu mojenuarã pè. Oseja eu ijupe mã'ẽ pè kee e'i:

“ãmõ kõ ekoty rewarã kõ rõwã ekoi mijã.  
Ajamã'ẽ ekoty rewarã kõ rõmõ areko kõtã ky'y, e'i.  
Aauvay kõtã ereko kõ ky'y, e'i.  
ãmõ yvy wãnã kõ teve eremiauvay kõ rõmõ ekoi tary ve.  
Naau kõi e'ete maekwerã kõ a'evõ arekotã”, e'i ikusiwaoka.<sup>x</sup>

Aekwerã rupi katu janerereko ky'y. <sup>26</sup>Kee e'i teve ikusiwaoka:

“Eatyryjarã rõwã pejê', a'e mokoje taa wãnã kõ pè mijã.  
Ajaire a'e wãnã kõ pè tè tesõ, 'Janejare'e oiko jê iko mã'ẽ  
ãkarãgwerã', eutã ijupe kõ kãramõ”, e'i.

<sup>27</sup>ãmõ, kee e'i ijayvu mojenuarã Isajasi ikusiwa:

“Isaeu kõ ijatyray ipe.  
ãwitõ ysĩ ku'ikwerã vo tesõ ipe ijatyray kupa.  
A'evõ ipe remẽ ãmõ ãmõgwerã tè Janejare'e wereko katutã opyri  
ipi.

<sup>28</sup>Ke'ĩ Janerõvijã ywete nivõ mãe kõ wepyme'ëokatã ky'y, ijaiwererã kõ rewarã mõ”, e'i Isajasi ikusiwa maekwerã.<sup>y</sup>

<sup>29</sup>Kee e'i teve Isajasi imojenu:

“Karamoe remẽ Sotoma taa wãnã kõ nivõ tesõ ekoi.<sup>z</sup>  
ãmõ, Komora taa wãnã kõ ivo kõ jê nivõ ekoi kupa.  
Ajawyi Janejare'e omoma kõ jimo'yjê karamoe remẽ.

<sup>x</sup> 9.25 Ose. 2.23    <sup>y</sup> 9.28 Isa. 10.22-23    <sup>z</sup> 9.29 Karamoe remẽ Janejare'e omoma Sotoma wãnã kõ tata wasu pè jimo'yjê, ijaiwererã kõ rewarã mõ. Komora wãnã kõ teve a'evõ wereko. Jinõ. 19.24-28; Mat. 10.15; 11.24; Isa. 1.9

Āwīvo ve Janejare'e jo'arà kytywarà sō nijaneporijauesai remē,  
 janemoma kuwa ve mijã.  
 Ajawyi âmē jane ve nijaiko'ãi mārãgwe age'e remē mijã.  
 Āwitō nijeapyi 'ete kupa, āwīvo ve nijanejeapy'ãi 'ete kuwa mijã", e'i  
 maekwerà.

**"Ijatyray Isaeu kō noerovijai", e'i mǎ'ē**

30 Kee ne'i Juteu rōwã mǎe kō: "Manyvo a'e kuwa ivo mǎ'ē rōmō  
 Janejare'e rovake aiko?" ne'i. Nojimo'eai ywe'ei ivo oikoa rē kupa. Ajamǎ'ē  
 a'evo ipe kupa remē, Janejare'e ivo mǎe kō rōmō wereko kō, "aje" e'i  
 ijupe kupa remē. 31 Isaeu kō âmē ojimokasi epe ivo oikoa rupi katu toiko.  
 "Janejare'e janemoe'tetà âmē", e'i tite kupa. Ajamǎ'ē Janejare'e katuaya rē  
 naeako'i tite kupa. Ajawyi "nivoi mǎ'ē tē āwī" e'i jē Janejare'e ijupe kō.  
 32 Manyvo rewarà mō pāwīvo Juteu kō? Weko katua rēgà eako'i tite kupa.  
 Janejare'e omuu Wa'yry janerereko katuara rōmō toiko remē, naeako'i ee  
 kupa. Nojirovija tari ee kupa. Āwitō jajipyākāmota takuru rē ja'a, āwīvo  
 maevo sō tite ekoi kupa. 33 Ajare kee e'i amātejē Janejare'e ikusiwaoka  
 [Isajasi pè] wemimuu rã pè:

"Aesapa jane kō Rōvijã ywete, kee ekoi mǎ'ē vo.  
 Āwitō tetã reinōgarà kō takuru tetã oinõtã remē, takuru ikatuay  
 wete ppy wesa tetã aparōga rōmō kupa ipi.  
 Āwīvo ve ikatuay wete mǎ'ē aesapa jane kō Rōvijã ywete rōmō  
 toiko, e'i.

Erena pè, Jerusarē taa pè ekoità.

Sião taa eu teve mǎ'ē pè ekoità.

Ajamǎ'ē 'aje' ne'i ywe'ei tite ijupe kupa.

Ajawyi jajipyākāmota mǎ'ē vo 'ejètã tē a'e ijupe kō.

Waiteve ava mō eako'i ee remē.

Nojirovija pānē'ãi ee, temirovija e'e tē rewarà mō", e'i Janejare'e  
 ikusiwaoka maekwerà.<sup>a</sup>

**10** 1 Eretārãgwerà kō, apota ywete ipe Isaeu kō Janejare'e remirekō  
 katu kō rōmō toiko. A'e ywesō apota mǎ'ē. Ajawyi Janejare'e pè aepo  
 jaa rē aporanu ipi. 2 Eretārãgwerà kō opota tite Janejare'e rekoa rupi ekoi ipi.  
 A'evoa akuwa. Ajamǎ'ē Janejare'e pè ivo tekoua nokuwai kupa. Notekokuwai  
 ee kupa ipi. 3 Âmō, nokuwai manyvo Janejare'e wereko poroereko katu  
 kupa ipi. Ajawyi ovote titegà opota ivo katu oiko Janejare'e rovake kupa  
 ipi. Ajamǎ'ē Janejare'e rape wyi ojirova sire'e kupa ipi. Ivo tekoua rupi wyi  
 ikānī oo kupa. 4 Ajamǎ'ē Kiristu rekoa wapyrasa Janejare'e ayvu ivo tekoua

<sup>a</sup> 9.33 Isa. 8.14; 28.16; 1Pe. 2.8

rewarà, tãmõ Moisesi pè okusiwaoka maekwerà. Pirujẽ Kiristu rè eako'i mãe kõ, Janejare'e oporijauesa ipi. A'evo "ivo mãẽ tẽ ãwĩ" e'i ijupe kõ ipi.

**"Pirujẽ jane kõ rereko katua Janejare'e opota ipi", e'i mãẽ**

<sup>5</sup>Karamoe remẽ kee e'i tãmõ Moisesi: "*Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarà rupi aikotã', pejẽ remẽ, pirujẽ ijayvu rupi katu tapeiko ikenẽ. ãmẽ tẽ Janejare'e 'ivo mãẽ tẽ ãwĩ' e'itã pejẽ*", e'i maekwerà.<sup>b</sup> <sup>6</sup>Ajamã'ẽ Kiristu rè janerako'i remẽ, "ivo mãẽ tẽ ãwĩ" e'i jane. Janepytery pè ekoi. Ajawyi kee nija'e'ãi: "Ava kuwa põ oo yva kyty Kiristu pijarà mõ?" nija'e'ãi. <sup>7</sup>Ãmõ, "Ava kuwa põ oo omãnõ mãe kõ rena kyty Kiristu pijarà mõ?" nija'e'ãi teve. <sup>8</sup>Kee e'i kuwa, Moisesi e'i maekwerà rupi katu: "*Aã'ijẽ Janejare'e ayvu pewyi. Pejipy'amogeta kuwa ee. Peporegeta teve kuwa ee*", e'i maekwerà. Oreremimojenu pewarà mõ aepo e'i amãtejẽ.<sup>c</sup>

<sup>9-10</sup>Jesu omãnõ maire, Janejare'e omomoera mijẽ imopõã mãnõa wyi. A'evoa pè "aje ywete" pejẽ remẽ, tapemojenu jenu ãmõ kõ pè erokwa. Kee jaa tapejẽ: "Jesu Janerõvijã ywete rõmõ tẽ ekoi ky'y", tapejẽ imojenu erokwa. "Aje" pejẽ ijupe remẽ, peporijauesatã ãmẽ Janejare'e ky'y. Kee rewarà mõ. Janejare'e rè jajirovija janepy'a pè remẽ, janeporijauesa janerereko katu ipi. "Ivo katu mãẽ tẽ ene" e'i jane, "Erõvijã ywete Jesu" ja'e ijupe ipi remẽ. <sup>11</sup>Ajare kee jaa ojikusiwa Janejare'e kareta rè: "*Ava mõ sõ 'aje' e'i ijupe weako'i rõmõ remẽ, nojirovija pãnẽ'ãi ee, temirovija e'e tẽ rewarã mõ*", e'i ojikusiwa maekwerà.<sup>d</sup> <sup>12</sup>Pirujẽ jane kõ pewarà mõ aepo e'i. Juteu kõ pewarà mõ aepo e'i. ãmõ, Juteu rõwã mãe kõ pewarà mõ teve aepo e'i. Pirujẽ ikewarã kõ Rõvijã wasu tẽ Janejare'e. Ajawyi pirujẽ, "Epãtavõ rejupa", e'i ijupe mãe kõ opãtavõtã. Owaray wereko katu kõtã ãmẽ. <sup>13</sup>Ajare kee e'i ojikusiwa Janejare'e kareta rè: "*Pirujẽ jane kõ ojiporijauesaoka ijupe mãe kõ oporijauesatã ereko katu*", e'i maekwerà.<sup>e</sup>

<sup>14-15</sup>Ajamã'ẽ kee jaa rè tapeja'a. Uve jane kõ mõ noenuive Janejare'e ayvu e'eay mãe kõ. Ava mõ nooive imojenuarã rõmõ. Ajawyi nojenuive ijupe kõ. Ajawyi "aje" ne'ive Janejare'e pè kupa. Manyvo ne'i'ãi ojiporijauesaoka ijupe ãmẽ kupa. Ava jamono too imomewa remẽ tẽ katu wenutã kupa ky'y. A'evoa rè kee jaa ojikusiwapa Janejare'e kareta rè: "*Ijewe katuay ayvu e'eay mojenuarã*", ejaa.<sup>f</sup>

<sup>16</sup>Ajamã'ẽ Isaeu kõ pirujẽ rõwã "aje ywete" e'i weminuwerã pè ipi, a'e Janejare'e ayvu e'eay. Ajare kee e'i Isajasi ikusiwa maekwerã: "*Erõvijã wasu, neayvukwerã oromojenu ipe remẽ, 'aje' ne'i oreremimojenuwerã pè kupa*", e'i ikusiwa maekwerã.<sup>g</sup>

<sup>17</sup>Kee rewarã mõ Kiristu rewarã oromojenu erokwa. Aepo wenu kupa remẽ tẽ katu "aje" e'i kuwa ijupe ojirovija ee kupa. Aja rewarã mõ tẽ.

<sup>b</sup> 10.5 Tek. 18.5   <sup>c</sup> 10.8 T.M. 30.12-14   <sup>d</sup> 10.11 Isa. 28.16   <sup>e</sup> 10.13 Joeu 2.32

<sup>f</sup> 10.14-15 Isa. 52.7   <sup>g</sup> 10.16 Isa. 53.1

<sup>18</sup>Ajamã'ê kee a'e pejê Isaeu kō pewarà mō. Nojenuive sipō Janejare'e ayvu e'eay ijupe kō? Ojenupa! Kee ojikusywa maekwerà rupi katu:

“Pirujê yvy yvy wānà kō pè ojenu Janejare'e ayvu okwa.  
Yvy popy kyty ijayvu ojenu okwa”, e'i maekwerà.<sup>h</sup>

<sup>19</sup>Ãmō, kee a'e teve. Isaeu kō aepo wenu remê, manyvore pō “aje” ne'i kupa? Nokuwai sipō manyvo jaa tē wenu kupa? Okuwa ipe kupa. Ajare kee e'i tāmō Moisesi Janejare'e ayvu mojenu ijupewarà kō mō:

“Pejê ‘aje’ napejêi eupe, nererovija tari pekupa rewarà mō. Juteu rōwā mǎe kō ãmê ‘aje’ e'itā.  
A'e kō rē poromojimōarōokatà [tepota pekupa] ãmê ky'y”, e'i maekwerà.<sup>i</sup>

<sup>20</sup>Ãmō, kee e'i Janejare'e Juteu rōwā mǎe kō pewarà mō. Isajasi pè e'i tomojenu: “*Ãwisō nerekai epe kupa remê. Ajamã'ê ajikuwaoka jêta ijupe kō*”, e'i.<sup>j</sup> Aekwerà rupi katu tē a'evo ojikuwaoka jê ijupe kō ky'y. Ojimokasi tesō Isajasi Isaeu kō rē aepo e'i remê. Nojipirau i aepo jawo ijupe kō.  
<sup>21</sup>Isaeu kō pewarà mō ãmê kee e'i Janejare'e ikusiwaoka:

“Ajipomomojai epe ikoty kō mijā.  
Arokwapa tesō 'arà iporijauesaa rā kō rē mijā.  
Ajamã'ê ojirova kōrijō eayvu renu tare'ā wyi kupa.  
Wemimota aiwerà rupi kōrijō tē ekoi kupa”, e'i maekwerà.<sup>k</sup>

### Juteu kō porijauesaa rewarà

**11** <sup>1</sup>Ajare kee a'e pejê. Oitypa sipō Janejare'e Isaeu kō? ãnī! Noity kōi. Opota jê ereko katu kō! Uve jê ipō'ō mē aje ywete Janejare'e rē oja'a mǎe kō. Ije ve a'e mō tē. Isaeu jeapyrerà teve ije, Aparāo jeapyrerà rōmō. Iparý Pejāmī<sup>l</sup> jeapyrerà rōmō tē aiko. <sup>2</sup>Aje Janejare'e wemipyteporokwerà wyi nopoi ipi. Karamoe remê opyteporo kō. Pekuwa manyvo tāmō Eriasi<sup>m</sup> e'i Janejare'e pè Isaeu kō pewarà mō, nivoi wereko kupa remê. Kee e'i itōkō: <sup>3</sup>“*Erōvijā ywete, nemoe'ea rena kō omotororopa ity kupa. Neayvu mojenuarà kō wapisipa kupa. Ije rōmō'ite ajuve jê, neayvu mojenuarà rōmō aiko. Age'e 'sijuka' e'i eupewarà mō ojiupe kupa*”, e'i maekwerà.<sup>n</sup>

<sup>h</sup> 10.18 Jġg. 19.4   <sup>i</sup> 10.19 T.M. 32.21   <sup>j</sup> 10.20 Isa. 65.1   <sup>k</sup> 10.21 Isa. 65.2   <sup>l</sup> 11.1 Tāmō Jako ra'y mitikwerà tē Pejāmī.   <sup>m</sup> 11.2 Janejare'e ayvu mojenuarà karamoe remēwarà mō Eriasi.   <sup>n</sup> 11.3 1To. 19.10,14

<sup>4</sup>Kee e'i Janejare'e tãmõ Eriasi pè ãmẽ: “Ene rômõ'ite rōwã nejuve jẽ. Uve jẽ mōa'ārōwã aje emoe'e jẽ mǎe kō. 7.000 rômõ tesō ekoi kupa. A'e kō nopoi ekojẽ'ãi tesō ewyi kupa. Ijarã rã'ãga, Pavu eu ijupe mǎ'ẽ, a'e rē nojimoryi 'ete imoe'e rã'ãga kupa”, e'i Janejare'e tãmõ Eriasi pè.<sup>o</sup>

<sup>5-6</sup>Aekwery vo jẽ age'e remẽ. Uve jẽ Isaeu kō pō'õ mē aje Janejare'e rē ojirovija mǎe kō, “aje” e'i Janejare'e Remimuurerã pè wereko katuarã rômõ mǎe kō. A'e kō eko katua rewarã mō rōwã Janejare'e opyteporo kō. Poroporijauesaa rupi tē opyteporo kō. Ivo jaiko rewarã mō sō janepyteporo remẽ, poroporijauesaa naoty'ãi kuwa janepyteporoa pè ãmẽ mijã.

<sup>7</sup>Pejapyaka katu ikō eayvu rē nē. Isaeu kō opota tite ojimokatu kupa ipi. Ajamã'ẽ nojimokatui sire'e kupa ipi. Ajamã'ẽ a'e kō pō'õ mē ãmõ ãmōgwerã ojiporijauesaoaka Janejare'e pè iko. Ajawyi a'e kō kōrijō tē Janejare'e oporijauesaa imokatu kō, wemipyteporo kō rômõ. Isaeu kō pēgã kōrijō tē a'evō ekoi. ãmõ kō noenu tari Janejare'e ayvu. Nojiporijauesaoakari e'ete ijupe kupa. <sup>8</sup>Kee e'i ojikusiwaoka ijupewarã kō mō:

“Noerovija tari kupa.

Ajawyi Janejare'e oke taray mǎe kō vo 'ejẽ oinõ kō.

Naeai mǎe kō vo 'ejẽ oinõ kō teve.

Nijapyai mǎe kō vo 'ejẽ oinõ kō teve.

Aekwery vo jẽ ekoi kupa, ajaate age'e”, e'i Janejare'e ijupewarã kō mō.<sup>p</sup>

<sup>9</sup>Kee e'i teve tãmõ Tavi Janejare'e pè a'e kō pewarã mō:

“Emono tojimoripeoka ovote kupa, nivoi jēsi tojipy'amogeta kupa.

Jimì'u wasua mō eã'ã kōrijō tē ovake kō tojuwei pãnē kupa.

Áwisō ojimomorijauoka tesōtã ãmẽ kupa.

Áwīvo remẽ tē ojimomorijautã waiwererã repykarã mō kupa.

<sup>10</sup> ãmõ, omoeapãtõnusu kō moma'e rē tomã'ẽ e'ã kupa.

Ojimomorijau mǎe kō rômõ einõ kō.

Áwitō ojiapepy nopõ'ã'ãi ipi tãwīvo”, e'i tãmõ Tavi Janejare'e pè.<sup>q</sup>

<sup>11</sup>Ajawyi kee a'e tarã mijẽ pejẽ. Janejare'e oitypa e'e jimo'yjẽ sipõ Isaeu kō? ãnì! Oity kō rã'ĩ tē. Nojirovija tari ee kupa wyi tē a'evō wereko kō. Ajawyi tē Juteu rōwã mǎe kō kytyre ojirova. Wereko katu kō ijaiwererã kō repyka wyi. A'evoa rē Isaeu kō omã'ẽ remẽ tē, kee e'itã maevo kupa: “Ivo kō kuwasi jane!” e'itã maevo ãmẽ kupa ky'y. Kee e'i Janejare'e oupe:

<sup>o</sup> 11.4 1To. 19.18 <sup>p</sup> 11.8 T.M. 29.4; Isa. 29.10 <sup>q</sup> 11.10 Jig. 69.22-23

“Ămē tē ojirova tarà mijē ekotyre kupa”, e'i. A'evoa rōmō tē oity kō rãĩ. <sup>12</sup>Ajawyi age'e remē Juteu rōwã mǎe kō ywesō oporijauesa rãĩ ky'y, ee ojirovija mǎe kō rōmō. Juteu kō “aje” ne'ive Janejare'e Remimuurerà pè wereko katuarà rōmō. Ojirovija ee kupa ky'y remē ywesō ikatuay wetetã janeupe. Juteu kō, Juteu rōwã mǎe kō, mokojejō “aje” ja'e ijupe mǎe kō rōmō jaiko.

### Juteu rōwã mǎe kō porijauesaa rewarà

<sup>13</sup>Juteu rōwã mǎe kō pè aporegetatã ky'y. Kee a'e pejë. Janejare'e tē epyteporo emono pemotekokuwaarà rōmō, ijayvu e'eay mojenuarà rōmō taiko pepytery pè. A'evoa rē ajimokasiay aposiko aiko ipi. Eroryvay aposiko remē ipi. Apota Janejare'e taory eposikoa rē. <sup>14</sup>Maevo pene aposiko pemotekokuwa remē, eretārãgwerà Juteu kō ojimōarõtã maevo pene omãjã. A'e kō mō ojiporijauesaokatã Janejare'e pè ãmē ky'y. A'evō eposikoa rupi a'e kō mō Janejare'e wereko katutã. <sup>15</sup>Janejare'e opoi rãĩ iwyi kō remē, ikatuay peupe. Ajamãē eretārãgwerà kō ojirova mijē ikotyre remē ywesō ikatuaytã pirujē janeupe ky'y. Āwitō omãnō mǎe kō opoera opõã mǎe vo 'ejètã ekoi ãmē kupa ky'y.

<sup>16</sup>Āwitō Juteu kō ypykwerà Janejare'e opyteporo oupewarà rōmō toiko, āwivo ve ijeapyrerã kō ve a'evō ekoitã.<sup>r</sup> <sup>17</sup>Temitã'y vo 'ejē Juteu kō ypykwerà, tãmō Aparão. Temitã rãkã kō vo 'ejē ãmē ijeapyrerã kō.<sup>s</sup> Ākã jaeta imomo mǎe vo 'ejē Juteu kō Janejare'e wyi ojirova mǎe kō. Pejē, ãmō rãkã jaãpatarō ekovijarerã rōmō mǎe vo 'ejē pejē, Juteu rōwã mǎe kō rōmō. A'evō peypykwerà rōmō maevo sō tite tãmō Aparão ky'y. <sup>18</sup>Ajawyi kee tapejë e'ã Isaeu kō pewarã mō: “Haa! Āwivo si āwĩ kō nivoi ekoi. Ajawyi Janejare'e weta kō ity. Jane jē Janejare'e janepyteporo oupewarã mō”, tapejë e'ã erõarō kō rōmō peiko. Tapeau kō jē ereko. Kee jaa rē tapeja'a. I'y rupi ikasia oike ãkã mokasia mō ipi. Ākã osinĩma remē, ikasi jē kuwa i'y. Noikei ikasia ãkã rupi. Ākã rupi sō oike ikasia mō remē, uve jē kuwa ãkã mō i'y omãnō remē mijã. Emã'ē. Ākã vo tē pejē. A'evō pejē, Janejare'e penau, Juteu kō ypykwerà rupi tē penau. Ajawyi tapejimoe'e ywe'e tite e'ã peiko. <sup>19</sup>Kee tapejë tite e'ã pejimoe'e rōmō peiko: “Õ'õ, aje, ãkãgwerã jaeta imomo mǎe kō vo 'ejē Juteu kō”, tapejë e'ã. “Ākãgwerã weta imomo mǎe rekovijarerã rōmō janereinō ipi. Janeupewarã mō weta kō ity kō”, tapejë tite e'ã. Peupewarã mō rōwã weta kō. Ojirova iwyi kupa rewarã mō tē weta kō!

<sup>20</sup>Õ'õ, aje ywete ajamãē a'evō ekoi. Ajawyi tapetekokuwa a'evoa rē peiko ipi. Āwitō temitã rãkã jaeta imomo, āwivo ve Janejare'e opoi rãĩ Juteu kō wyi, noerovija tari ijayvu kupa rewarã mō. Ajawyi mokoi. Kee tapejë kōrijō tē: “Ivo kō taiko ywe'e tite e'ã”, tapejë. Āmē ywesō

<sup>r</sup> 11.16 P.Moirõ. 15.17-21    <sup>s</sup> 11.17 P.Moirõ. 15.17-21

tapemomojy Janejare'e. Ikatu ikõ Janejare'e rë pejirovija ajawyi nẽ, a'e pejë. <sup>21</sup>Emãẽ. Áwitõ Janejare'e noporijauesai Juteu kõ ojirova iwyi kõ remẽ, napeporijauesa'ãi teve pejirova iwyi remẽ. <sup>22</sup>A'evoa rë jamãẽ remẽ, Janejare'e katua sikuwatà ky'y. Ipojya sikuwatà teve. Ojirova iwyi mãe kõ noporijauesai. Ajamãẽ janeporijauesa, janerako'i ee jaiko remẽ ipi. Ikatuaya rë penako'i jẽ peiko remẽ, ikatuaytà peupe. Ajamãẽ pepoi sõ iwyi remẽ, temitã rãkã jaeta imomo mãẽ votà tẽ pejë peiko ãmẽ ky'y.

<sup>23</sup>Emãẽ. Janejare'e opota jẽ Juteu kõ oporijauesa. Ojirova mijẽ ikotyre kupa remẽ, oporijauesa jõtã ereko kõ. Keetã ãmẽ. Áwitõ ãkãgwerã jaeta imomo maekwerã jaeru mijẽ imojipy mijẽ ee, ãwĩvo 'ejẽ wereko kõtã ãmẽ Janejare'e.

<sup>24</sup>Pejë pa'e, Juteu rõwã mãe kõ. Temitã rãkã jaeta imojipy ekovijarerã pẽ mãẽ vo 'ejẽ tẽ pejë, ãwisõ Janejare'e remipyteporo kõ rõmõ tapeiko ky'y. Ajamãẽ Juteu kõ temitã rãkã e'e vo 'ejẽ ekoi ky'y. Ajawyi niwaujẽ'ãi Janejare'e omojivy mijẽ imojipy mijẽ aekwerã rë. A'evõ ve niwaujẽ'ãi teve oity rãĩte maekwerã kõ omojivy mijẽ, wemipyteporo kõ rõmõ toiko kupa ky'y.

#### “Janejare'e pè pirujẽ ojevo jẽ”, e'i mãẽ

<sup>25</sup>Eretãrã kõ, temikuwa e'ã amome'utã pejë ky'y. Isaeu kõ taperõarõ ywe'e tite e'ã, a'e pejë. Aje, a'e kõ noerovija tari Janejare'e ayvu.

Ojimoane'e jõtã kupa, ajaate pejimoatypatã Janejare'e koty rewarã kõ rõmõ peiko. ãmẽ tẽ ojirova tarã mijẽ ikotyre watyray rõmõ kupa ky'y.

<sup>26</sup>A'evotã pirujẽ Isaeu kõ. Janejare'e oporijauesa kõ tarã mijẽ ereko katu kõ rõmõ, eako'i ee kupa remẽ. Ajare kee jaa ojikusiwapa Janejare'e kareta rë:

“Eremimuu penereko katuarã rõmõ uutã, Siãõ taa pe wyi.<sup>t</sup>

A'e omagookatã Jako jeapyrerã kõ ijaiwererã kõ wyi ereko kõ ky'y.

<sup>27</sup>Ijaiwererã kõ aityppyipaokatã ijupe kõ ãmẽ ky'y”, e'i.

“Aje ywete a'evõ areko kõtã”, e'i maekwerã.

<sup>28</sup>Juteu kõ ojirova Janejare'e wyi ijayvu e'ey renu tare'ã. Ajawyi Janejare'e rõvajãrã rõmõ tẽ ekoi rãĩ kupa. Ajawyi maevõ sõ tite Jesu Kiristu rë pejirovija mãe kõ rõmõ tẽ pejë ky'y, Juteu kõ rekovijarerã rõmõ. Ajamãẽ Janejare'e wauvay kõ jẽ, ijypykwerã kõ rewarã mõ.

“Eremipyteporokwerã kõ tẽ ãwĩ”, e'ipa karamoe remẽ tãmõĩ kõ pẽ rewarã mõ. <sup>29</sup>Janejare'e nomoteei wayvukwerã ipi. “Áwĩ kõ apyteporotã eremĩgwai kõ rõmõ”, e'i paire, aje ywete aekwerã rupi katu a'evotã ekoi. Nomotee'ãi wayvukwerã ipi.

<sup>t</sup> 11.26 Siãõ taa eu teve Jerusarẽ taa pẽ, Siãõ yvytyry 'aryvo tui rewarã mõ.



<sup>30</sup> Jypy remẽ itõkõ pejẽ Janejare'e naperovijari peiko mijã, Juteu rõwã mãe kõ rõmõ. Ajamã'ẽ age'e remẽ Janejare'e peporijauesapa ky'y, Juteu kõ noerovija tari rewarà mõ. <sup>31</sup> ãwitõ peporijauesa penereko, ãwĩvo ve Juteu kõ oporijauesatã kãramõ ereko kõ. Ojirova tarã mijẽ ikotyre kupa, peporijauesaa rẽ omã'ẽ kupa remẽ. ãmẽ sõsi ojevo jẽ emiporijauesa kõ rõmõ jaikotã ky'y. <sup>32</sup> A'evoa rupi janeporijauesaa omojikuwa. Ojevo jẽ wereko Juteu rõwã mãe kõ, Juteu kõ revejẽ. Temiemavo kõ rõmõ rã'ĩ janerereko pirujẽ, nisirovijai mãe kõ rõmõ, ãwisõ emiporijauesa kõ rõmõ toiko ojevo jẽ kupa ky'y.

**“Janejare'e simoe'e”, e'i mã'ẽ**

<sup>33</sup> Ajare kee ja'e Janejare'e pewarã mõ imoe'e. Ikatuay wete! Otekokuwaway! Ava jẽ rõwã okuwapa itekokuwawayã. Nisikuwai 'ete Janejare'e jipy'amogetaa. Ekõa nisikuwai 'eteay teve.“ <sup>34</sup> A'evoa rẽ kee e'i ojikusywa Janejare'e kareta rẽ:

“Janerõvijã ywete jipy'amogetaa nijakuwai 'eteay.  
Naikoi 'eteay imotekokuwaarerã.”

<sup>35</sup> Moma'e jẽ rõwã opy jowyi, epykwerã tijapy iwyi”, e'i maekwerã.”

<sup>36</sup> Pirujẽ reinõgarerã tẽ Janejare'e. Ikasia rupi tẽ eminõgwerã kõ oiko. Ajawyi simoe'e ywete eminõgwerã kõ rõmõ, pirujẽ janereinõgarerã tẽ ãwĩ rewarã mõ. A'e kuwasi jamoe'e karuaru kuwa mijã. Ôõ, awyje katu ãwĩvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.<sup>x</sup>

**“Janereko pyaukwerã rewarã”, e'i mã'ẽ**

**12** <sup>1</sup> Eretãrãgwerã kõ, ikatuay wete Janejare'e penereko ipi. Peporijauesa ywete ipi. Ajawyi kee tapeiko emiauvay kõ rõmõ. ãwitõ temime'ẽ rã ikatuay wete mã'ẽ vo 'ejẽ ikõ tapejime'ẽ ijupe peiko ipi nẽ, a'e pejẽ. Kee tija'e: “Age'e si Janejare'e remimota rupi aikotã ky'y!” tija'e imory ipi. Pejireko katu ikõ ivoa rupi tapeiko ipi nẽ, a'e pejẽ. A'evõ peiko remẽ, ãmẽ si oterẽ jẽ Janejare'e remimota rupi katu peikotã ipi, emĩgwai e'ey kõ rõmõ peikotã. <sup>2</sup> Noerovijari mãe kõ rekoa rupi ikõ tapeiko e'ã nẽ. Nivoi pejipy'amogeta mã'ẽ ikõ pemokatuoka Janejare'e pẽ ipi nẽ, emimota rupi katu tapejipy'amogeta ky'y. ãmẽ sõsi emimota katuay pekuwatã ky'y. ãmõ, ivo tekoua e'e ve pekuwatã. ãmõ, Janejare'e moryokaa pekuwa tary ve. A'e a'e rupi peikotã ãmẽ ky'y.

<sup>3</sup> Ekatua rewarã mõ rõwã Janejare'e epyteporo emono wayvu mojenuarã rõmõ taiko. Okatua rupi tẽ a'evõ erereko. Ajawyi kee a'e pejẽ. Janejare'e tẽ penemikuwa kõ omẽ'ẽ pejẽ ipi, pejirovija ee

u 11.33 Isa. 55.8 v 11.34 Isa. 40.13 w 11.35 Jo 41.11 x 11.36 1Kor. 8.6

remẽ. Pevote pekasia rupi rōwã a'evo peiko ipi. O'ãg kasia rupi tẽ a'evo penereko ipi. Ajawyi tapejimoe'e tite e'ã a'evoa rẽ peiko ipi. Tapetekokuwavy penemikuwa rupi peikoa rẽ, emimory rōmõ tapeiko.

<sup>4</sup>Janerete rewarà rẽ tẽ poromosã'ãgatà pemotekokuwa rōmõ. ãwitõ pe'ite ipe janerete. Ajamã'ẽ mōa'ãrōwã wereko janere. Iteetejẽ. Emã'ẽ. Janeapirã, janejyva, janerãi... <sup>5</sup>ãwivo ve pe'itypyte mãẽ vo teipe jaiko Kiristu revejẽ jaiko mãẽ kō rōmõ. Ajamã'ẽ ojevo jẽ rōwã janeremikuwa kō. <sup>6</sup>Iteetejẽ Janejare'e janeremikuwa kō ome'ẽ jane, wemikuwa rupi, janejãvijõ. Ajawyi tijaporu katu janeremikuwa ipi. Ma'e. Janejare'e wayvu mojenuarã rōmõ sō janereinõ remẽ, imojenuarã rōmõ jaatã ãmẽ jaiko ipi. Janejare'e rẽ janerako'i a'evo tijaiko ãmẽ. <sup>7</sup>ãmõ, poropãtvõarã rōmõ sō janereinõ remẽ, a'evo tijaiko ãmẽ ipi. ãmõ, wayvu rẽ poromo'earã rōmõ janereinõ remẽ, a'evo tijaiko ve ãmẽ. <sup>8</sup>ãmõ, ikoty rewarã kō mokiasarã rōmõ janereinõ remẽ, a'evo tijaiko teve ãmẽ ipi. ãmõ, janemoma'enõ remẽ, tijanerãkate'ã e'ã janema'e rẽ, iporijau mãẽ kō tojimomorijau e'ã. Tijamosãi ikõ ãmẽ ijupe kō nẽ. ãmõ, okoty rewarã kō rōvijã kō rōmõ Janejare'e janereinõ remẽ, tijaneewe katu japosiko ãmẽ ipi nẽ. Poroporijauesaarã rōmõ janereinõ remẽ, tijaneroryvay a'evo jaiko mã'ẽ rẽ jaiko.<sup>z</sup>

#### “Tijajiauvay ojee jaiko ipi”, e'i mã'ẽ

<sup>9</sup>ãmõ, kee a'e pejẽ. Tijajiauvay ojee jaiko ipi. Aje ywete poroauvaya rōmõ tijaiko. ãmõ, janeaiwererã wyi ikõ tijajirova ipi nẽ. Ivo katua rupi kōrijõ tijaiko ipi. <sup>10</sup>Tijajiauvay ojee jaiko ipi, Kiristu koty rewarã kō rōmõ. ãwivo tijaiko ipi. Janere ywesõ tijaja'a e'ã jaiko. ãmõ kō rẽ ywesõ tijaja'a jaiko ipi. <sup>11</sup>Japosikotã Janerõvijã ywete pẽ remẽ, tijaposiko katu jaiko ipi. Tijaneewe katu japosiko ipi. Tijajimo'ãgatuay ee jaiko ipi. <sup>12</sup>Sikuwapa Jesu ovãe tarã mijẽ. Ajawyi tijanerory a'evoa rã rẽ, jaãrõ jẽ jaiko remẽ. Jajimomorijau jaiko remẽ, tijajimõarõ e'ã jaiko ipi. A'evo jaiko remẽ, tijapi e'ã Janejare'e pẽ japoregeta ipi. <sup>13</sup>Jesu koty rewarã kō iporijau moma'e kō rẽ iko ipi remẽ ikõ emiporu ãrã kō tijame'ẽ ijupe kō ipi nẽ. ãmõ, mōropãrã maipe kytywarã janerena pẽ ovãe ipi remẽ ikõ tijapota tẽ uu janekoty ipi nẽ.

<sup>14</sup>Janejare'e noerovijai mãẽ kō janemomorijau ipi remẽ, kee tija'e kōrijõ Janejare'e pẽ ãmẽ ipi: “Papa, eja'a katu ãwĩ kō rẽ, owaray toiko kupa”, tija'e kōrijõ ijupewarã mō. Tijajipy e'ã ikõ janemojaiwe mãẽ kō rẽ ipi nẽ.<sup>a</sup> <sup>15</sup>Ava mō oryvay remẽ ikõ jane ve tijaneroryvay ee kō ãmẽ nẽ. ãmẽ ava mō ijãgyoay remẽ ikõ a'evo ve tijaneãgyo teve ipyri nẽ. <sup>16</sup>Ikatuay wete ikõ tijaiko pirujẽ jane kō reve ipi nẽ. Kee tija'e e'ã teve ipi: “Ije ywesõ si ekatuay wete. Ajawyi temimoe'e rōmõ aiko!” tija'e

y 12.5 1Kor. 12.12 z 12.8 1Kor. 12.4-11 a 12.14 Mat. 5.44; Ruk. 6.28

e'ã. Temĩgwai kō vo 'ejē tijaiko ipi. Ojevo jē ojimorypa rōmō tijaiko ipi.<sup>b</sup>

<sup>17</sup>Āmō, ava mō janemoai ipi remē ikō tijajipy e'ã ee kō nē. Ivo katu kōrijō ikō tijaiko ovake āmē nē. A'evo jaiko remē, āmō kō omā'etā ivo jaikoa rē āmē ipi. <sup>18</sup>Tijaovaja e'ã āmō kō ipi nē. Tijanerory jē ikoty kō. Ojikō'ō janere remē, tijanerory jē ee kō ipi. <sup>19</sup>Ajawyi kee a'e pejē, ejimorypa kō. Āmō kō janemoaitā kupa remē, tijajipy e'ã ikō ee kō nē, a'e pejē. A'evo remē Janejare'e tē janerepytā. Ajare kee e'i Janejare'e ikusiwaoka: *"Ije tē nivoi poroereko māe kō rē poroepyta"*, e'i ikusiwaoka.<sup>c</sup> <sup>20</sup>Kee e'i maekwerā rupi tijareko janemoaiarērā kō ipi:

“Neāpā kō ijamyay wete remē ikō tereapoi kō jē āmē ipi nē.

Āmō, i'ywa kupa remē ikō teremoy'u kō jē āmē nē.

A'evo neiko remē, ojimosiōka ywetetā a'evo neikoa rē omājā āmē kupa”, e'i maekwerā rupi.<sup>d</sup>

<sup>21</sup>Tijajipyrasaoka e'ã ikō janeaiwererā kō pē ipi nē. Ivoa pē kōrijō ikō jajiapyrasaoka ipi nē, ivo katuay ywesō ikasiay ipi rewarā mō. A'evo jaiko remē, āmē si ivoa ywesōtā ivo e'āa 'arā kyty āmē ky'y.

“Jōvijā kō ayvu kō rupi tapeiko ipi”, e'i mā'ē

**13** <sup>1</sup>Āmō, kee a'e pejē. Vvy pewarā rōvijā kō ayvu rupi ikō tijaiko ipi nē. Āmō, taa rōvijā kō ayvu rupi teve. Janejare'e tē wayvumokasioka kō ipi. Ajawyi ijayvu kō rupi tijaiko ipi, a'e pejē. <sup>2</sup>Ava mō ojimokasi jōvijā kō pē ijayvu renu tare'ā remē, āwivo ve Janejare'e pē ojimokasi, ijayvu rupi tē ojimojōvijā kupa rewarā mō. Noayvumokasi kōi sō remē, nijayvukasi'āi kuwa kupa mijā. Ajawyi a'evo māe kō ojiemavookatā ipi. <sup>3</sup>Ikatuay ivo māe kō nokyjei oōvijā kō wyi ipi. Ajamā'ē oiko teitete māe kō okyje oōvijā kō wyi ipi. Ajawyi nijapotai jakyje janerōvijā kō wyi ipi remē, ivo tijaiko teāmā ipi. Āmē si kee e'itā janeupewarā mō: “Nimanyvoi āwī”, e'itā āmē janeupewarā mō kupa ipi. <sup>4</sup>Janejare'e ayvu rupi tē jōvijā kō oposiko janereko moterē gatus rē ipi. Ajamā'ē nivoi sō jaiko ipi remē, aje janemorijau kuwa jōvijā kō āmē ipi. Janejare'e ayvu rupi tē ikasi nivoi māe kō mojaiwea rē kupa ipi. Ajawyi tijakyje iwyi kō nivoi jaiko remē. <sup>5</sup>Ajawyi tisirovija katu janerōvijā kō ayvu ipi, a'e pejē. Kee tija'e e'ā ajamā'ē: “Nivoi aiko sō remē, jōvijā emomorijauvaytā. Ajawyi tē ijayvu rupi aikotā manyvo terereko e'ā”, tapejē e'ā. Sikuwa Janejare'e opota janerōvijā kō ayvu rupi jaiko. Ajawyi janerōvijā kō tisirovija e'e teāmā, a'e pejē.

<sup>6</sup>Ajawyi teve jōvijā kō ayvu rupi tekoua repykwerā tijame'ē ijupe kō ipi. Janejare'e posikoa rupi oposiko kupa ipi. Ojimokasi ywete oposikoa

<sup>b</sup> 12.16 P.Teko. 3.7   <sup>c</sup> 12.19 T.M. 32.35   <sup>d</sup> 12.20 P.Teko. 25.21-22

rè kupa ipi. <sup>7</sup>Ajawyi nijaepyme'ëive mǎ'ë tijaepyme'ëma ky'y. Jõvijã kõ pewarà karakuri tijaepyme'ë ijupewarà mō ipi. Simomojy janerõvijã kõ imoe'e kō ipi. Āwīvo tijaiko ipi.<sup>e</sup>

**“Tijajiau katu ojee jaiko ipi”, e'i mǎ'ë**

<sup>8</sup>Janemoma'e kō simoepypa katu mǎe kō rōmō tijaiko teāmã. Nijaepyme'ëive mǎe kō tijaepyme'ë gatu ipi ky'y. Tijapi e'ã poroauvay rōmō jaiko. Āmō kō siauvay remē, ivo tekoua rupi katu jaiko teāmã. <sup>9</sup>Kee e'i maekwerà rupi katu jaiko teāmã ãmē: *“Imēma mǎe kō, omēnà rè kōrijō ikō toiko ipi nē. Imēnà a'evo ve. Werekwarà rè kōrijō tē ikō toiko ipi nē. Āmō kō rè tomǎ'ē tē.”* Āmō, *“Tapejuka e'ã ikō mirà kō ipi nē.”* Āmō, *“Tapemona e'ã ikō koivo kō moma'e rè ipi nē.”* Āmō, kee e'i maekwerà: *“Emoma'e rōmō kuwasi mijǎ! tapejē e'ã ikō jomoma'e kō pē ipi nē.”*<sup>f</sup> Aepo e'i maekwerà rupi katu peikotà teāmã, kee e'i maekwerà rupi peiko remē: *“Āmō kō ikō tapeauvay ipi nē. Āwitō pejiauvay, tǎwīvo ve ikō peiko ipi nē”*, e'i maekwerà.<sup>g</sup> <sup>10</sup>Kee a'e aepo jaa pē. Jane kō jaa uvay ipi remē, nijamoai kō'ãi ãmē ipi. Ivo tekoua rupi katu jaikotà teāmã ãmē ipi. Nijajavy ekojē'ãi ivo tekoua ãmē ipi.

**“Ivo tapeiko Kiristu vǎea rǎ moa'ua rè”, e'i mǎ'ë**

<sup>11</sup>Tapejimotekokuwavy jē peiko ipi. Aje, sikuwa Jesu ovǎe tarà mijē. Pemoa'u jē peiko remē, tapejiauvay ojee peiko ipi. Oke mǎ'ë vo 'ejē tapeiko e'ã. Pejirovija ypy Jesu rè remē pe wyi karamoe tē ky'y. Ajamǎ'ë aã age'e pe wyi nikupei ivǎea ky'y. Ajawyi tapetekokuwavy jē peiko, a'e pejē. <sup>12</sup>Jesu vǎea kee e'itǎ rōnō. Āwitō pya kō'ē taray remē, aryvo ojisa, a'evo ve. Ke'ĩ Janerõvijã ovǎetà. Ajawyi tapeposiko e'ã peaiwererà rè ky'y. Janejare'e ayvu rupi kōrijō tapeiko ky'y.

Āmō, tapejimokasi ivo e'ãa wyi pejireko katu ipi. Āwitō sota kō irapa rapa tē iko ojipijarī mō, āwīvo ve tapejipijarī ivo katuay mǎ'ë pupe peiko ipi. Janerõvijã ywete kasia rupi kōrijō tē tapeiko ky'y, a'e pejē. <sup>13</sup>Ivo tekoua rupi kōrijō tapeiko teāmã. Āmē tē napejimosioka'ãi ãmō kō rovake peiko. Pemǎrǎkuwaa tapemoyvypyoka e'ã ka'ua pē ipi. Āmē wyesō nivoi peiko ipi. Āmō, tapeayvu teitete e'ã ikenē. Tapejikō'ō e'ã ikō ãmō kō rè ipi nē. Āmō, tapejimomy'a e'ã ikō ipi nē. Āmō, tapejimōarō e'ã teve ikō ãmō kō rè peiko nē. Wǎisō iteetejē tapeiko e'ã. <sup>14</sup>Tapejimoane'e jē e'ã ikō pejipy'amogeta aiwerà rǎ rè peiko ipi nē. Janerõvijã Jesu Kiristu pē ikō tapejimokasioka wete ta'evo e'ã peiko ipi nē. Eko rupi tē peikotà ãmē. Āmē tē pepy'a aiwerà napemokasioka'ãi, āwisō penemimota aiwerà rupi rōwǎ peikotà ãmē ky'y.

<sup>e</sup> 13.7 Mat. 22.21; Mak. 12.17; Ruk. 20.25    <sup>f</sup> 13.9 Jisyry. 20.13-15,17; T.M. 5.17-19,21  
<sup>g</sup> 13.9 Tek. 19.18

“Ikatusa rupi tijaiko Jesu koty rewarà kō rōmō jaiko”, e'i mǎě

**14** <sup>1</sup>Ikatusa rupi tijaiko Jesu koty rewarà kō rōmō jaiko ipi. Ojirovija pyy Jesu rē mǎe kō reve ywesō ikatusa rupi tijaiko, a'e kō nikasi ywe'ei Jesu rē ojirovijaa rewarà mō. Ajawyi tijamory kō jē ipi. Tijaaka kō e'ǎ imosīoka kō ipi. <sup>2</sup>Kee sō remē. Ja'umǎě wa rē tē aporegetatā pemotekokuwa. Āmōgwerà “aje” e'i Janejare'e ayvu pē mǎě pirujē ja'umǎě o'u ipi. Ajamǎě āmōgwerà “aje” e'i Janejare'e ayvu pē mǎě kee e'i: “Maevo Janejare'e nopotai o'okwerà ja'u remē ipi. Moma'eyva kōrijō tē ja'u remē ikatu maevo ijupe”, e'i. A'evo ekoi kupa remē, nimanyvo ywe'ei Janejare'e rovake. Ajawyi kee naoty'ǎi apijarà pē: “Ni'ei aepo ere”, naoty'ǎi. <sup>3</sup>Ajawyi tijarōarō e'ǎ aepo e'i mǎe kō. A'evo ve a'evo ekoi mǎe kō toerōarō e'ǎ iteetejē o'u mǎe kō, Janejare'e pirujē poropota katu ipi rewarà mō. <sup>4</sup>Janejare'e remīgwai kō tē jane pirujē, Jesu koty rewarà kō rōmō. Ajawyi nijamosā'āga'ǎi kuwa wemikuwa rupi tē o'u mǎe kō. Janerōvijā tē okuwa janeaiwererà. A'e tē aje ywete “ivo mǎě tē ene” e'itā jane. Ajamǎě nivoia rupi sō jaiko remē, “nivoi ene” e'i tary ve jane āmē. Janejare'e tē okasia ome'ē janepy'a pupe ipi, āwisō ivo tekoua rupi tijaiko jē jaiko, a'e pejē.

<sup>5</sup>Āmōgwerà kee e'i: “Ojevo jē rōwā 'arà”, e'i ipi. Ajawyi, “Āmō 'arà remē naposiko'ǎi. Janejare'e nopota'ǎi āmē”, e'i ipi. Janejare'e ory jētā aepo e'i mǎě rē ipi. Āmōgwerà pē ajamǎě, ojevo jē 'arà kō. A'e kee e'i ipi: “Nimanyvoi japosiko jē remē ipi. Ory jētā Janejare'e janere”, e'i ipi. Ajawyi kee a'e pejē. Tijajierōarō e'ǎ ikō ojeeve aepo jaa rē nē. Janevota janepy'a mārākuwa katua rupi kōrijō tijaiko ipi, a'e pejē. <sup>6</sup>Ojevo jē sipota Janejare'e mory ipi. Ajawyi āmōgwerà kee e'i: “Aā 'arà mosikoa 'arà rōwā. Janejare'e moe'ea 'arà tē. Ajawyi aja'a pukutā ee”, e'i. Janejare'e oryvaytā aepo e'i mǎě rē. Āmōgwerà kee e'i teve: “Ja'umǎě me'earà tē Janejare'e. Ajawyi amoe'etā aā o'okwerà rē”, e'i iwa. Āmōgwerà kee e'i teve, moma'eyva kōrijō tē o'u mǎě: “Eremi'ō me'earà tē Janejare'e. Ajawyi amoe'etā ajimi'u remē”, e'i teve. Janejare'e orytā aepo e'i mǎe kō rē teve, ojevo jē opy'a pupeve omoe'e Janejare'e kupa rewarà mō. [Ajawyi a'evo ve jaiko remē, tijaporegeta ai e'ǎ ojee, a'e pejē.]<sup>h</sup> <sup>7</sup>Ma'e rewarà mō aepo a'e. Janeupe kōrijō tē rōwā jaiko ipi. Janejare'e upewarà rōmō teve jaiko ipi. A'evo ve kāramō jamānō remē, janeupewarà rōwā teve jamānōtā. Janejare'e upewarà kō rōmō tē jamānōtā. <sup>8</sup>Janejare'e ākarā tē jane wyi a'evotā jaiko. Ajawyi jakuve jē remē, ijupewarà mō tē jaiko ipi. Āwīvo ve kāramō, jamānō remē, ijayvu rupi jamānō tevetā. A'evo manyvo jaiko remē, Janejare'e upewarà kō rōmō tē jaiko. [A'e teve janemomoeratā ajaire.]

<sup>h</sup> 14.6 Krs. 2.16

<sup>9</sup>A'evoa rômõ Kiristu omãno. Aja paire opoera mijê Janerõvijã ywete rômõ. Omãno mãe kô Rõvijã ywete rômõ ekoi. Nomãnoive mãe kô Rõvijã ywete rômõ teve ekoi.

<sup>10</sup>Pejê pa'e! Manyvo rewarà mō pō pevoarà kō pè kee pejê: “Nivoi rōwã pākãwī ekoi?” pejê. Mano pō ãmō kō perõarõ tē ereko ipi? Mokoi! Kãramõ Janejare'e rovake jajimoatyã jajimome'u!<sup>i</sup> <sup>11</sup>Kee e'i Janejare'e ikusiwaokapa:

“Aje ywete, awyje jê pewarà tē ije aiko, Jõvijã wasu rômõ.

Ajawyi kãramõ pirujê jane kô ojimoenãpa'ãtã erovake emoe'e.  
‘Janejare'e tē ene’, e'itã eupewarà mō kupa, ijãvijõ kô jê”, e'i ikusiwaokapa tijakuwa.<sup>j</sup>

<sup>12</sup>Aje ywete a'evotã jaiko ãmê, ijayvukwerà rupi katu. Janejare'e pè jajimome'upa katutã ike vyv pè janerekokwerà rê, janejãvijõ jê.

“Tijajavyoka e'ã Jesu koty rewarà kô mō pè ja'umã'ê wa rê ipi”, e'i mã'ê

<sup>13-14</sup>Ajawyi kee a'e pejê. Tijajimokasi ojee Jesu morya rê ipi. Tisimójaiweoka e'ã ãmō kô pè ipi. Nikatui nijamokasiokari ãmō kô pè Jesu jirovijaa remê ipi. A'evoa rê kee e'i Janerõvijã Jesu Kiristu imojikuwaoka ije. Pirujê ja'umã'ê ojevo jevo jê Janejare'e pè. Ajamã'ê ãmõgwerà kee e'i: “Eky'atã Janejare'e pè a'u remê”, e'i. Aepo e'i sô remê, to'u e'ã aepo e'i paire, a'e. “Janejare'e morya rōwã a'evoa”, e'ipa opy'a pupe ajawyi. <sup>15</sup>Aepo e'i mã'ê revejê jaiko remê, “Ajimoane'e jêta iwa”, tija'e e'ã. Jamosiokatã aepo e'i mã'ê a'evõ jaiko remê. Janeremi'õ rewarà mō jamosiokatã. Jajavytã ivo tekoua ãmê, poroauvaya rupi rōwã jaikotã rewarà mō. A'evõ sô jaiko remê, nijaja'a'ãi ãmō kô py'amokasia rê jaiko. Janerewarà mō maevõ opoitã Kiristu rupi tekoua wyi ãmê ky'y, ãwisõ Kiristu omãno ijupewarà mō teve. Janeremi'õ rewarà mō tē a'evõ ywe'e titetã jaiko. <sup>16</sup>Ma'e remê manyvo jaiko mã'ê ikatu ipe janeupe. Ajamã'ê ãmō kô pè maevõ nikatui. ãmê ãwivo remê, tijatekokuwa jê ãmō kô pytery pè jaiko. ãmê tē noporegeta ai'ãi janere Jesu koty rewarà kô rômõ kupa. <sup>17</sup>Kee rewarà mō aepo a'e pejê. Janerõvijã ywete tē Janejare'e. Ajawyi jajirovija ee remê, ja'umã'ê rã rê rōwã jajipy'amogeta ipi. ãmõ, jane'ywa kô rã rê rōwã teve. Ivoa rupi tekoua rê tē jajipy'amogeta ipi. ãmõ, poropy'amory katua rê teve jajipy'amogeta ipi. Janerorya rê teve. Janejare'e 'Ag tē janemokasi a'evõ tijaiko ipi. <sup>18</sup>A'evõ Kiristu rekoa rupi jaiko remê, ãmê si Janejare'e py'a rupi katuwarã rômõ jaikotã ipi. ãmõ kô ve “ivo katu mã'ê tē ãwī” e'itã janeupewarã mō kupa.

<sup>19</sup>Ajawyi ikatusa rupi tijaiko ãmê ipi. Tijajipy'amokasiay ojeeve Janerõvijã Jesu Kiristu rê jajirovija mãe kô rômõ jaiko ipi. <sup>20</sup>Tijajavyoka

<sup>i</sup> 14.10 2Kor. 5.10    <sup>j</sup> 14.11 Isa. 45.23

e'ã ava mō pè janeremi'ō rewarà mō ipi. Aje, Janejare'e reminōgwerà tè pirujè ikatuay mǎ'ē teāmā. Ajawyi iteetejē ja'umǎ'ē ja'u kuwa ipi. [Moma'e ro'okwerà. Āmō, jay'u mǎ'ē. Āwī āwī kō.] Ajamā'ē nojimi'ui iteetejē mǎe kō rovake emi'ō rōwā ja'u remē, sijavyokatà maevo āmē ijupe kō. Nikatui a'evo jaiko remē ipi. <sup>21</sup>Poroereko katua rupi ywesō tijaiko ipi. A'evo jaiko remē, nijajavyoka'āi jane kō pè janeremi'ō rewarà mō ipi.

<sup>22</sup>Āmē, “Nimanyvo'āi iteetejē a'u remē”, ja'e remē, tijajimoe'e e'ã jane kō rovake a'evoa rē ipi. Janejare'e kōrijō tè aepo jaa okuwa. Sikuwa ivoa rupi jaiko remē, ivo tijaiko āmē ipi. A'evo remē tijanerory kōrijō āmē jaiko.

<sup>23</sup>Ajamā'ē kee ja'e remē, tija'u e'ã: “Aje ipō Janejare'e ory jētà ere a'u remē? Maevo naory'āi!” ja'e remē. Aepo ja'e paire ja'u jē remē, “nikatu'āi” e'itā Janejare'e janeupewarà mō āmē. Āwisō jajirovija ipe ee remē, nijajirovija ywe'ei ee. Ajawyi “aje ipō” ja'e jē. Ajawyi āmō rupi tè jaiko remē, janeaiwererà sirekotà janereve āmē. Janepy'a pupe nivoi jaiko.

#### Poropy'amokasia rewarà

**15** <sup>1</sup>Aje ywete jajirovija Jesu rē remē, nojirovija ywe'ei ee mǎe kō ikatusa rupi tisipy'amokasi ipi. Āmē tè kee ne'l'āi kupa: “Jane kōrijō tesi agyvo jaiko”, ne'l'āi kupa, ojimomorijau kupa remē. Ajawyi janemorya rē kōrijō rōwā jaja'a. Āmō kō py'amokasia rē ywesō jaja'a ipi. <sup>2</sup>Ajawyi pejo Jesu koty rewarà kō sipātavō ipi, janejāvijō jē. Āmē tè ojimokasità Jesu rē ojirovijaa rē kupa. Ory tevetà āmē kupa. <sup>3</sup>A'evo jaiko remē Kiristu reruparà mō jaikotà. Wemimotarà rupi kōrijō rōwā itōkō Kiristu ekoi. Ajare kee e'ipa amātejē ojikusywa Kiristu ayvu rā rōmō: “*Ava mō nemojaiwe remē, ije tè emojaiwe kupa*”, e'i maekwerà.<sup>k</sup>

<sup>4</sup>Ikatusa rupi poroauvay wyi aepo e'i maekwerà. Eruparà rōmō tijaiko āmē. Pirujē Janejare'e kareta rē ojikusiwapa maekwerà ikatuay wete janemotekokuwa rōmō. Janemokasi Jesu vāea siārō jē jakupa remē. Ikatuay wete tijaiko. Tijanererekoiva e'ã ārōa. Aepo sikuwa Janejare'e kareta rupi.

<sup>5</sup>Janejare'e tè janepy'amokasi tijajipy jē ee ipi. Ajawyi kee a'e ijupe peupewarà mō: “Papa. Romã taa wānà kō emokasi ipi, Kiristu Jesu reruparà mō toiko kupa. A'evo remē ojevo jētà nemo'e'età kupa”, a'e ijupe ipi. <sup>6</sup>A'evo remē, ojevo jē simoe'età Janejare'e, Janerōvijā Jesu Kiristu Ruu. Ojupiui katu ojevo jē simoe'età.

#### Ayvu katu ojenutà Juteu rōwā mǎe kō pè remēwarà

<sup>7</sup>Ajawyi kee a'e jētà pejē. Jesu koty rewarà kō tijareko katu ikenē. Tijaja'a katu ojee ipi, a'e pejē. Āwitō Kiristu janerauvay ipi, āwīvo ve jane

<sup>k</sup> 15.3 Jīg. 69.9

kõ tijaauvay jaiko ipi. A'evo jaiko remẽ, kee e'ità ãmõ kõ janere omãjã: “Ikatuay wete Janejare'e remĩgwai kõ, ojjiauvay ojeeve kupa upa”, e'ità kupa. Penewarà mõ omoe'età Janejare'e ãmẽ kupa.

<sup>8</sup>Kee a'e teve pejẽ. Pejapyaka katu eayvu rẽ! Juteu kõ pãtavõarà rõmõ teve Kiristu uu! Janejare'e wyi ivo tekoua rẽ poromo'earà rõmõ uu. Janejare'e wayvu omẽẽma tãmõ Aparão kõ pẽ maekwerà rupi katu tẽ Jesu uu. <sup>9</sup>Juteu rõwã mãe kõ mokasiarà rõmõ teve uu, ãwisõ “nekatuay wete” te'i Janejare'e pẽ kupa, omãẽ oporijauesaa rẽ kupa remẽ. Ajare kee e'i ojikusiwa Janejare'e kareta rẽ:

“A'evo rewarà mõ, ‘Nekatuay wete, Janejare'e’, a'età Juteu rõwã mãe  
kõ minu rõmõ.  
Ajĩga tevetà nemorya rõmõ”, e'i maekwerà.<sup>l</sup>

<sup>10</sup>Kee e'i teve ojikusiwa:

“Juteu rõwã mãe kõ, tapenoryvay ojeeve peiko, Janejare'e upewarà  
kõ reve. A'e Juteu kõ reve”, e'i.

<sup>11</sup>Kee e'i teve ojikusiwa:

“Juteu rõwã mãe kõ, Janejare'e tapemoe'e.  
‘Naikoi 'eteay nevo ikatuay wete mã'ẽ!’ tapejẽ ijupe imoe'e.  
Pirujẽ jane kõ aepo te'i imoe'e”, e'i ojikusiwa maekwerà.<sup>m</sup>

<sup>12</sup>Kee e'i tãmõ Isajasi ikusiwa [Jesu pewarà mõ]:

“Tãmõ Jese jeapyry rã kãramõ isakytã.<sup>n</sup>  
A'e Janejare'e omoẽokatã Juteu rõwã mãe kõ rõvijã rõmõ toiko.  
Ãmẽ tẽ ojirovija ee kupa remẽ, a'e rupi omokatua wãrõtã kupa”, e'i  
ikusiwa amãtejẽ.

<sup>13</sup>Janejare'e wyi tẽ janemokatua rã siãrõ jẽ jakupa. Ajawyi kee a'età Janejare'e pẽ peupewarà mõ: “Papa yvapewarà. Romã wãnã kõ ‘aje’ e'i ojirovija nere ipi. Epy'amory kõ. Epy'amopiryvypy katu kõ. Ãmẽ ywesõ ‘aje ywete’ e'ità neupe ne'Ag kasia rupi, nerãrõ jẽ kupa remẽ”, a'età peupewarà mõ.

#### **Pauru wauvay Romã taa pewarà kõ remẽwarà**

<sup>14</sup>Akuwa ivo katu peiko ipi, eretãrãgwerà kõ. Petekokuwavy peiko ipi. Pekuwa pevote pejimotekokuwa ojeeve tẽ ivo tekoua rẽ ipi. Akuwa a'evo

<sup>l</sup> 15.9 2Sa. 22.50; Jĩg. 18.49    <sup>m</sup> 15.11 Jĩg. 117.1    <sup>n</sup> 15.12 Jese eu tãmõ Tavi ruu pẽ. Ajawyi a'e jeapyrerã tẽ Jesu. Isa. 11.10; J.Jim. 22.16



peiko ipi. <sup>15</sup>Ajamã'ẽ aã kareta jikusiwarerã kō pupe ajimokasi maevo sō tite pemogetaa rē, tapenearai e'ã poromotekokuwa ee maekwerã wyi, a'e rewarã mō tē. Ikatuay Janejare'e epyteporo pepytery pē taposiko. <sup>16</sup>Juteu rōwã mǎe kō motekokuwaarã rōmō epyteporo emono, ijayvu e'eay tamojenu ijupe kō. Kiristu Jesu remīgwai rōmō aposiko, “aje” te'i ijupe kupa. “Aje” e'i Janejare'e pē mǎe kō araa maevo sō tite ime'ẽ ipo pē. Omoe'etã Janejare'e ãmē kupa. Kee e'itã kupa: “Ene ywesō nekasi mǎ'ẽ rōmō neiko. Orejarã tē ene”, e'itã ijupe kupa. Aepe jaa Janejare'e wenu remē, oryvaytã ãmē ee kō. ãmē si ikatutã ekoi kupa, Janejare'e rovake, i'ãg tē jipy'amogetaa kō oinō ipi rewarã mō. <sup>17</sup>Kiristu Jesu revejē aiko mǎ'ẽ rōmō aiko. Ajawyi eroryvay aiko, Janejare'e pē aposiko aiko remē.

<sup>18-19</sup>Age'e remē Kiristu reko Juteu rōwã mǎe kō pē amome'u ipi, Janejare'e pē “aje” te'i enu kupa. Eayvu wenu katu kupa amotekokuwa kō ipi remē. ãmō, Jesu reruparã mō aiko ovake kō remē, omǎ'ẽ teve ere kupa ipi. ãmō, poromokatua rē omǎ'ẽ kupa ipi remē, “Aje ywete Janejare'e 'ãg kasia rupi a'evō ekoi”, e'i kupa ipi. ãwīvo ijayvu e'eay Kiristu rewarã amojenu remē, najipirai tesō aiko. ãwīvo aiko ipi, Jerusarē taa pe wyi aa remē, Iririku yvy pijarã rupi amojenu jenu eraa ereko. Ajaate a'e pē avǎe. <sup>20</sup>Ajimokasiay wete ijayvu mojenu rē aiko ipi. Oiko tena kō pewarã kō pē nojenuive ijayvu e'eay Kiristu rewarã. Ajawyi a'e taa wǎnã kō pē ywesō tamojenu, a'e eupe, a'evō rē notekokuwaive kupa rewarã mō. ãmō taa wǎnã kō pē ojenupa mǎ'ẽ pē, najimo'ãgatu ywe'ei a'e kyty taa, ãmō kō omojenupa teãmã a'e taa wǎnã kō pē rewarã mō. <sup>21</sup>Kee e'i Janejare'e ikusiwaoka a'evō rē:

“Eewarã nojenuive ijupe mǎe kō omǎ'ẽtã ee ky'y.

Eewarã wenuitã teve kupa ky'y”, e'i ikusiwaoka.º

[Aekwerã rupi katu aa jē Jesu Kiristu rewarã mojenu noenuive mǎe kō pē.]

<sup>22</sup>Apota tite aa penesa ipi mijã. Ajamã'ẽ a'e remē upi upi manyvo na'e'ãive aa ipi.<sup>p</sup>

**“Aa jētã penesa”, e'i mǎ'ẽ**

<sup>23</sup>Jypy remeve ajipy'amogeta penesaa rã rē ipi. Age'e ajipy'amogeta jē aiko ipi. Age'e si eposikoa ike rupiwarã opa ky'y. <sup>24</sup>Ajawyi maevo aatã penesa ky'y. Esipajã yvy kyty aa aiko remē, akwatã penena rupi penesa. Aiko puku sa'utã pepyri ãmē. Apota epãtavō pekupa eoa rã rē, Esipajã yvy pē taa.

<sup>25</sup>Ajamã'ẽ age'eve aatã rã'ĩ Jerusarē taa kyty. Janejare'e koty rewarã kō remimonokwerã rōmō aatã. <sup>26</sup>Oiko a'e pē Jesu koty rewarã kō mō

º 15.21 Isa. 52.15 P 15.22 Rom. 1.13

nimoma'ei mǎe kō mō. Ajawyi Masetonia yvy wǎnà kō okarakuri mō omoatypa imonookatà ijupe kō. Akaja yvy wǎnà kō ve a'evo wereko. Ajawyi a'e kō karakuri araatà rǎ'i ime'ẽ Jerusarẽ taa wǎnà kō pè.<sup>q</sup>  
<sup>27</sup>Ovotewemikuwa kō rupi tẽ a'evo wereko kupa. Ajamã'ẽ aje ywete a'evo toereko oposikoa rōmō kupa. Juteu rōwǎ mǎe kō tẽ Masetonia wǎnà kō. Akaja yvy wǎnà kō Juteu rōwǎ mǎe kō teve. A'e kō Jesu rẽ ojirovija ppy, Jerusarẽ taa wǎnà kō omotekokuwa kō remẽ. Juteu kō tẽ omotekokuwa kō remẽ. Ajawyi opota okarakuri mō omonooka ipǎtavōarà ǎrǎ kō rōmō. Tete a'evo wereko kupa remẽ.<sup>r</sup>

<sup>28</sup>Ajaire a'evoa opa remẽ, aatà Espipǎjǎ yvy kyty ky'y. A'e kyty aa remẽ, akwatà penena rupi ky'y. ǂmẽ apyta rǎ'itǎ pepyri. <sup>29</sup>Avãe pepyri remẽ, jajimoryvaytǎ ojee jaiko. Kiristu janerereko katua rẽ japoregetatǎ ojiupe jaiko. A'evoa rẽ japoregeta remẽ ywesō janeroryvaytǎ jaiko.

<sup>30</sup>Kee a'e jẽ pejẽ, eretǎrǎgwerǎ kō. Janerōvijǎ ywete rōmō Jesu Kiristu ekoi. Ajawyi i'ǂg rupi tẽ jaiko jẽ jaiko ky'y. A'e rupi tẽ jajiauvay ojeeve jaiko ipi. Ajawyi tapeporegeta jẽ Janejare'e pẽ eupewarǎ mō ipi, a'e pejẽ. <sup>31</sup>Kee tapejẽ peporegeta ijupe eupewarǎ mō: "Papa, yvapewarǎ. Pauru epǎtavō, Jerusarẽ taa kyty oo nekoty rewarǎ kō karakuri reraa remẽ. Jypy remẽ nanererovijari mǎe kō Juteja yvy wǎnà kō opota Pauru momarama kupa mijǎ. Ajawyi a'e kō wyi Pauru epijarĩ ereko katu. ǂmō, a'e pewarǎ kō nekoty rewarǎ emoryoka Pauru vǎe rẽ. Taory emiraawerǎ opyy kupa remẽ, Papa", tapejẽ. <sup>32</sup>Aepo tapejẽ eupewarǎ mō. ǂmẽ tẽ mokoep avãe remẽ, eroryvaytǎ aiko, aje ywete Janejare'e opota aa remẽ. Jajimoryvaytǎ ojeeve ǂmẽ ky'y.

<sup>33</sup>Janejare'e ikō tapepy'amopiryvypy katu penereko ipi nẽ. A'e ikō pepytery pẽ toiko pemokasiarǎ rōmō penereko ipi nẽ. Ōō, awyje katu ǎwĩvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

### "Apota ajimory pene kareta rupi", e'i mǎ'ẽ

**16** <sup>1</sup>Jesu koty rewarǎ mō amonookatǎ toposiko pepǎtavōarǎ rōmō. Wǎivĩ e'eay tẽ amonookatǎ, Pepi eu ijupe mǎ'ẽ. Janekōjǎ e'eay vo 'ejẽ a'e. Age'e oposiko jẽ rǎ'i Sẽkereja taa wǎnà kō pǎtavōarǎ rōmō. <sup>2</sup>Pepi, ijaty mirǎ kō opǎtavō gatu ipi. Ije ve epǎtavō ipi. Ajawyi tapeja'a katu ikō ee nẽ, ipǎtavō gatu nẽ, pepyri ovãe remẽ nẽ. Janerōvijǎ ywete remĩgwai e'eay rōmō ekoi ipi rewarǎ mō aepo a'e pejẽ. Tapepǎtavō gatu ereko. Momale rẽ iporijau remẽ, a'e rupi katu tapereko ipi, a'e pejẽ.

<sup>3</sup>"Owarĩ pō neju?" a'e teve imonooka Pisisira pẽ. ǂmō, imẽnà Akira pẽ aepo a'e. Ejimorypa katu kō a'e kō, evo oposiko Kiristu Jesu posikoa rẽ kupa ipi rewarǎ mō.<sup>s</sup> <sup>4</sup>Nojipirauĩ tesō erewarǎ mō kupa ipi, Jesu noerovijai mǎe kō emoaitǎ remẽ. Ajawyi aeka kō jẽ ipi. Ajawyi apota ajimory ee kō ǎǎ kareta rupi. Ije rōmō'ite

<sup>q</sup> 15.26 1Kor. 16.1-4    <sup>r</sup> 15.27 1Kor. 9.11    <sup>s</sup> 16.3 J.K.R. 18.2

rõwã apota ajimory ee kô ajamãẽ. ãmõ, Jesu koty rewarà atyry kô ve opota ojimory ee kô, pirujẽ. Juteu rãwã mãe kô tẽ. A'e kô opota ojimory ee kô mãe kô.

<sup>5</sup>Kejõ rẽ teve apota ajimory eremikusiwarerã rupi. Jesu koty rewarã kô Pirisira retã wryy pẽ ojimoaty mãe kô rẽ.

ãmõ, ejimorypa katuay wete Epenetu rẽ apota ajimory. A'e ypy Asia vvy pẽ Kiristu rẽ ojirovija ypykwerã rãmõ ekoi.

<sup>6</sup>ãmõ, Maria rẽ apota ajimory. Akuwa a'e oposiko ywete pepãtavõarã rãmõ ipi.

<sup>7</sup>ãmõ, Åtoroni rẽ apota ajimory. ãmõ, Junia rẽ. A'e kô Juteu kô rãmõ ekoi teve, evo. A'e kô ereve jimopããga pupe tui maekwerã kô. A'e Jesu remimonokwerã kô okuwa katu mãe kô. A'e kô ypy Kiristu rupi ekoi kupa, najirovijarive ee remeve.

<sup>8</sup>ãmõ, Åpiriatu rẽ apota ajimory. Ejimorypa katuay wete teve a'e, Janerõvijã ywete koty rewarã rãmõ ekoi.

<sup>9</sup>ãmõ, apota ve Upanu rẽ ajimory. Oreve oposiko Kiristu ayvu mojenua rẽ mãẽ a'e. ãmõ, ejimorypa katu Esitaki rẽ apota ajimory. <sup>10</sup>ãmõ, Aperi rẽ. Kiristu noityi 'eteay ojimomorijau ipe remẽ mãẽ tẽ a'e. Ojikuwa katu a'evo ekoi mãẽ rãmõ. ãmõ, Aritopu kô rẽ apota ajimory. Etã wryy pewarã kô pẽ teve aepo a'e.

<sup>11</sup>ãmõ, Erojião rẽ. A'e Juteu tẽ, evo. A'e vo ve Janerõvijã ywete koty rewarã kô rẽ apota ajimory, a'e Nasisu retã wryy pẽ ojimoaty mãe kô rẽ. A'e kô rẽ ve apota ajimory.

<sup>12</sup>ãmõ, kejõ wãivĩ kô rẽ apota ajimory. Tiripena rẽ. ãmõ, Tiriposa rẽ. A'e kô oposiko ywete Janerõvijã ywete posikoa rẽ ipi mãe kô. ãmõ, ejimorypa katu Pesiti rẽ teve apota ajimory. A'e Janerõvijã ywete posikoa rẽ oposiko ywete mãẽ. Mokocejõ wãivĩ kô rẽ apota ajimory.

<sup>13</sup>ãmõ, Rupu rẽ apota ajimory. A'e oposiko ywete Janerõvijã ywete posikoa rẽ ipi. ãmõ, ijy rẽ ve. A'e omemyre'e vo ikatu erereko ipi.<sup>t</sup>

<sup>14</sup>ãmõ, kejõ rẽ apota ajimory teve. Asikĩtu rẽ. ãmõ, Perekõti rẽ. ãmõ, Eremisi rẽ. ãmõ, Patoropa rẽ. ãmõ, Emasi rẽ. ãmõ, ipyriwarã kô pirujẽ Jesu koty rewarã rẽ apota ajimory eremikusiwarerã rupi.

<sup>15</sup>ãmõ, Piroroku retã pewarã kô rẽ. Juria rẽ teve. ãmõ, Nereu rẽ, ikõjã rẽ ve. ãmõ, Orĩpa rẽ. Ipyriwarã kô pirujẽ Jesu koty rewarã kô rẽ apota ajimory, a'e pejẽ.

<sup>16</sup>Tapejimory katu ikõ ojee Jesu koty rewarã kô rãmõ ipi nẽ, a'e pejẽ. Pejirovãe remẽ upi upi, a'evo tapeiko, a'e pejẽ. Pirujẽ ikewarã Kiristu koty rewarã kô atyry kô opota ojimory pene eremikusiwarerã rupi.

**“Tapetekokuwa pejireko katu poromoripearã kô wyi”, e'i mãẽ**

<sup>17</sup>Apota kee a'e jẽ pejẽ, eretãrãgwerã kô. Tapetekokuwa jẽ ikõ ãmõ rupi tẽ poromoe mãe kô wyi nẽ, a'e pejẽ. A'e kô opota poromoe'y e'yioka ipi.

<sup>t</sup> 16.13 Mak. 15.21

Ãmõ, oreayvukwerà opota imotee kupa ipi. Opota tè Jesu rè jirovijaa wyi poromomoioka kupa ipi. Ajawyi tapejireko katu iwyi kõ, a'e pejë. <sup>18</sup> A'evõ ekoi mãe kõ Janerõvijã Kiristu ayvu rupi rãwã a'evõ ekoi kupa. Wemimota kõ rupi tè a'evõ ekoi kupa. Wayvu katusa rupi maevõ sõ tite poromoripe kupa ipi. Notekokuwai mãe kõ omoe'e rã'ãga imoripe kõ kupa ipi. <sup>19</sup> Ajamã'ë pejë, Kiristu ayvu e'eay rupi peiko ipi. Pejikuwa a'evõ rãmõ peiko. Ajawyi eroryvay pene aiko ipi. Apota ivoa rè petekokuwavay peiko ipi. Apota ve tapetekokuwa ivo e'ãa rè, upi tapeiko e'ã ipi.

<sup>20</sup> A'evõ remë Janejare'e, janepy'amopiryvypy katu mã'ë rãmõ, nomokasioka'ãi äjãgai rövijã Satanasi. A'evõ remë pewyry kytýtã tè maevõ sõ tite ãmë ky'y. Opatã ikasia ãmë iwyi.

Janerõvijã Jesu Kiristu ikatu ikõ tapenereko katu okatuaya rupi ipi nẽ.

#### “Epyriwarà kõ naearai pewyi”, e'i mã'ë

<sup>21</sup> Timoteu ve opota ojimory pene ekareta rupi. A'e eposikoa rè epãtavõ mã'ë tè. Ãmõ, Rusiu. Ãmõ, Jasão. Ãmõ, Sosipatu. A'e kõ Juteu kõ tè. A'e a'e kõ opota ojimory pene aã kareta rupi.<sup>u</sup>

<sup>22</sup> Ije Tesiu, Pauru ayvu akusiwa peupe mã'ë. Ije ve apota ajimory pene, Janerõvijã ywete koty rewarà rãmõ.

<sup>23</sup> Kaiju ve opota ojimory pene. A'e retã wryy pè teve orojimoaty Jesu koty rewarà kõ rãmõ oroiko ipi. Janejare'e rè oroja'a katu a'e pè oroiko ipi.

Ãmõ, Erasitu ve opota ojimory pene. A'e taa rövijã karakuri rè oposiko mã'ë tè.

Ãmõ, janeretãrã vo mã'ë, Kwatu, opota teve ojimory pene. A'e a'e kõ opota ojimory pene.<sup>v</sup>

<sup>24</sup> Janerõvijã Jesu Kiristu ikõ tapenereko katu jẽ ikõ okatuaya rupi nẽ. Ô'õ, awyje katu ãwĩvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.<sup>w</sup>

#### Kareta moawyjepaa

<sup>25</sup> Janejare'e simoe'e ywete. Ijavyu e'eay Jesu Kiristu rewarà amojenu erokwa ipi. A'e rupi Janejare'e okuwa pemokasiay pemomãatãa, tapejirovija jẽ ee. Karamoe remë Janejare'e nomojikuwaive ikewarà kõ pè mijã, Juteu rãwã mãe kõ pè. <sup>26</sup> Age'e remë tè katu ojikuwapa ijupe kõ ky'y. Ijavyu mojenuarà kõ remikusiwarerã rupi katu ojikuwapa ky'y, Janejare'e oiko karuaru mã'ë ayvu rupi tè. Pirujẽ taa taa rupi omojikuwaoka ky'y, okasia rupi, ãwisõ pirujẽ jane kõ tojirovija ee ky'y. Ekoa rupi toiko kupa ky'y. <sup>27</sup> Pe'ĩte Janejare'e. A'e rãmõ'ĩte pirujẽ okuwa mã'ë. Nuve pe'ĩ emikuwa e'ã mõ. Ajawyi kee tija'e: “Janejare'e, nuvei

<sup>u</sup> 16.21 J.K.R. 16.1    <sup>v</sup> 16.23 J.K.R. 19.29; 1Kor. 1.14; 2Tim. 4.20    <sup>w</sup> 16.24 Kareta karamoe remẽwarã kõ pè jamã'ë remë, ãmõgwerã kõ pè vs. 24 uve. ãmõgwerã kõ pè nuvei.

'eteay mijěsi nevo ikatuay mãẽ mã!' tija'e, a'e tẽ Jesu Kiristu omuu janeupewarà mã rewarà mã. Ôõ, awyje katu ãwĩvo jamoe'e karuaru jaiko ipi.

[Awyjepa eremikusiwarerà ãmẽ ky'y.]